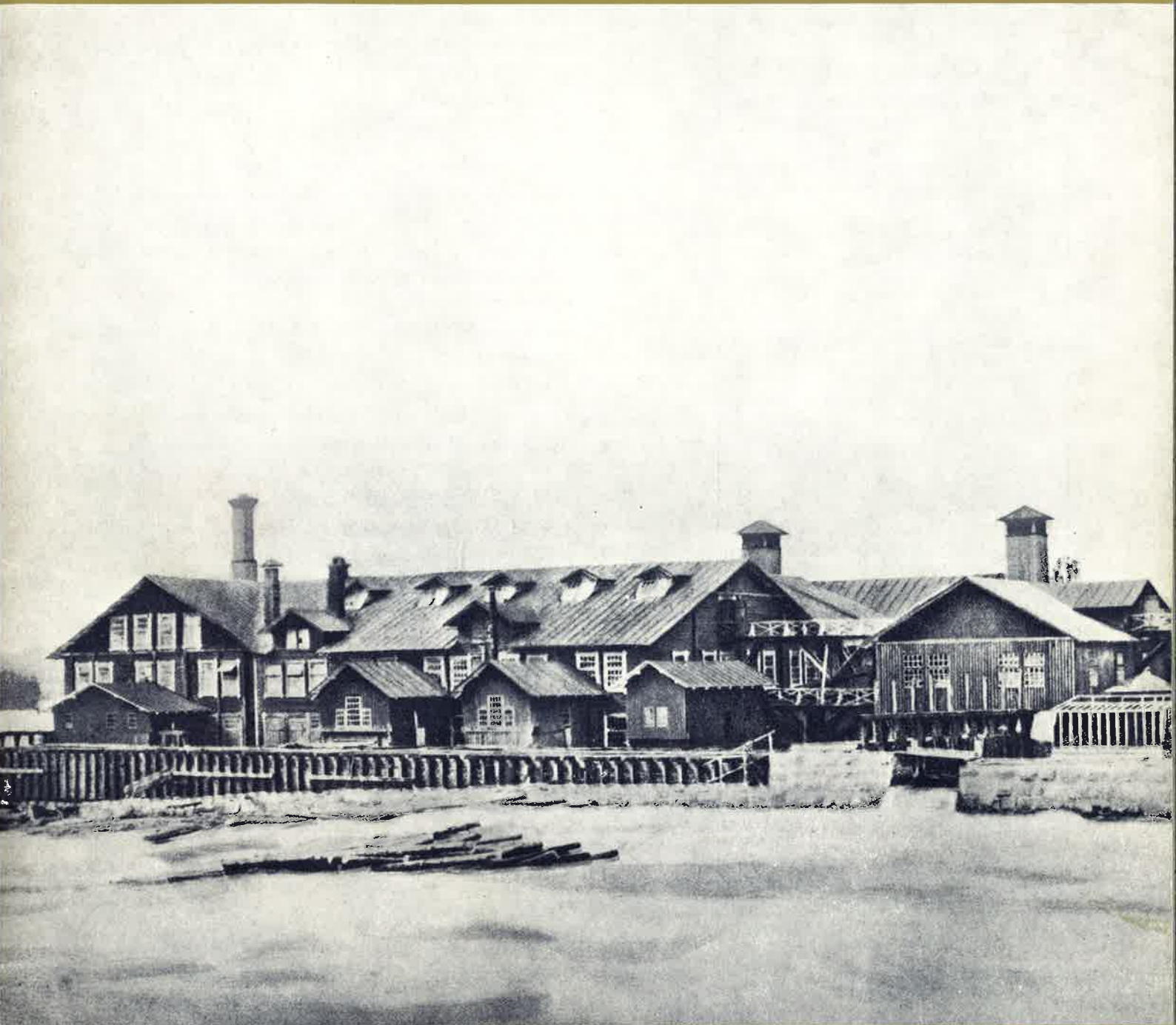

1872 1972

Kymiyhtymä

No 3 HEINÄKUU 1972

32. VUOSIKERTA

Kymiyhtymä

KYMIN OSAKEYHTIÖN HENKILÖKUNNAN JULKAISU

NEUVOTTELUKUNTA:

Kuusankoski

*Jouko Finni, Matti Inkiläinen,
Keijo Jokiranta, Eino Pörsti,
Sirkeä-Liisa Savolainen, Leila
Taavitsainen ja Veikko Talvi*

Juankoski

*Aaro Torvinen, Mikko Lehto-
ora ja Toivo Tuunainen*

Halla

*Eino Adolfsen, Jaakko Hassi-
nen, Heikki Husu ja Lilli Ols-
son*

Karkkila

*Kalevi Aavakangas, Olavi De-
gerstedt ja Hilja Peltola*

Heinola

*Eino Saarinen, Antero Suni ja
Erkko Virtanen*

Salo

*Eine Lindberg, Osmo Koskinen
ja Tuula Rokka*

Hanko

Stig Boström ja Erik Johansson

TOIMITUS:

*Kymin Osakeyhtiön
sisäinen tiedotusosasto
Kuusankoski
pub. 87012/415 ja 390*

*Päätoimittaja:
Veikko Talvi*

*Toimitussihteeri:
Heli Kyllönen*

*Toimittaja:
Eero Niinikoski*

*Kirjapaino:
Kouvolan Kirjapaino*

Sisältö:

- 1 100-vuotias jubli
- 2 Kymin Osakeyhtiön 100-vuotisjuhla
Vuorineuvos Kurt Swanljung: Kütollisuutemme kohdistuu edeltäjiimme
*Pääjohtaja Mika Tüvola: Metsäteollisuutemme kehittä-
misessä tarvitaan osaratkaisujen sijasta kokonais-
näkemystä*
- 12 Merkittäviä päätöksiä tehtiin yhtiön hallituksen juhla-
kokouksessa
- 14 Juhlavuoden jumalanpalvelus Kuusankosken kirkossa
- 17 Yhtiön hallitus suoritti kunniakäynnin haudoille
- 18 2 300 eläkeläistä jubli yhtiön 100-vuotistaipalella
Voikkaan paperivarastossa
- 22 Juhlaviikko päättyi yhtiöläistanssiisiin
- 24 Yhtiön koti- ja ulkomaisille liikutettaville järjestettiin
juhlaillliset Helsingissä
- 26 Verlan vanha puuhiomo ja pabvitehdas vihittiin
toukokuussa tehdasmuseoksi
- 33 Merkkipäiviä
- 37 Manan majoille
- 38 Tästä puhutaan

Kirjoitusten ja kuvien lainaaminen ilman lupaa kielletty

Kansikuva:

*Kuusankoski Osakeyhtiön ensimmäinen puuhiomo ja paperitehdas
Myllysaarella 1870-luvulla*

100-vuotias juhli

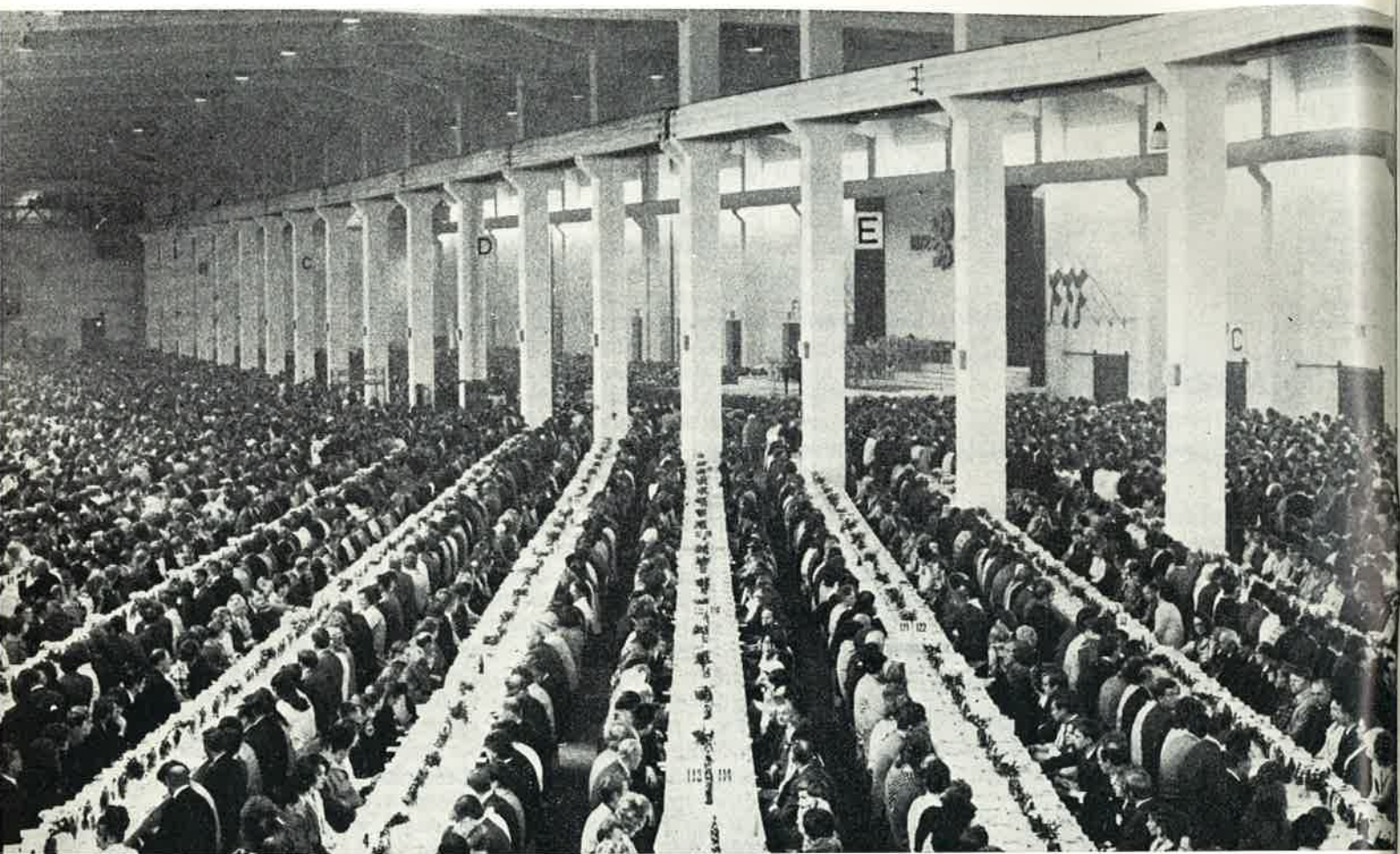
Suomalaiseen merkkivuoden juhlaan kuuluvat kukkalaitteet, lahjat ja fraseologian koristamat puheet. Yhtiömme 100-vuotisjuhlissa puheet rajoittuivat vain muutamiin, valtiovarainministerin, läänin maaherran, Kuusankosken kauppalan ja seurakunnan sekä eläkeläisten edustajain esittämiin. Lahjat supistuivat yhteen, hopeana kaiverrettuun Kuusankosken vaakunaan, millä tahdottiin osoittaa sitä läheistä yhteenkuuluvuutta, mikä kauppalan ja yhtiön välillä vallitsee. Viitattuaan yhtiön suorittamaan yhteiskunnalliseen toimintaan sellaisilla työsarjoilla, jotka nykyisin luetaan yhteiskunnan tehtäviin kuuluviksi, kauppalanjohtaja Eero Salmenoja totesi, että yhtiön menestyksellisestä toiminnasta riippuu myös tämän paikkakunnan kehitys ja eteenpäinmeno.

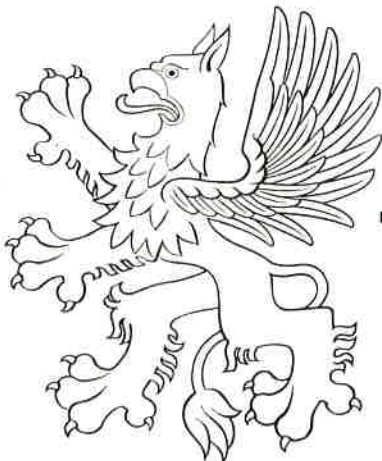
Lahjojen ja kukkien sijasta 100-vuotiaan toivomusta noudattaen onnittelijat muistivat Sotainvalidien Veljesliiton Kuusankosken osaston ja Kuusankosken Seudun Vanhainhuoltoyhdistyksen tilejä rahalahjoituksin. Saajat puolestaan olivat ilmoittaneet käyttävänsä näin saadut varat asuntojen hankintaan vaikeavammaisille sotainvalideille sekä vanhuksille. Kun yhtiön hallitus juhlapöydässään puolestaan päätti lahjoittaa huomattavan summan samaan tarkoitukseen, saadaan varmaan yli puolentoista sadan onnittelijan ja yhtiön rahalahjan avulla hankituksi monta nykyaikaista asuntoa.

Tämä merkkivuoteen liittyvä toimenpide oli luonteeltaan sosiaalinen ja sukua yhtiön aikaisempien merkkivuosien lahjoituksille. Nykyajan kehittyneitä oloja ja näkemystä vastaa sen sijaan yhtiön hallituksen ehdottama ja ylimääräisen yhtiökokouksen hyväksymä 'Kymin Osakeyhtiön 100-vuotissäätiö', jonka peruspääomaksi lahjoitettiin 2,5 miljoonaa markkaa. Tavallaan sekin on hengeltään sosiaalinen, mutta ei tähtää peruspuutteiden poistamiseen, vaan taloudellisten edellytysten luomiseen yhtiöläisten opiskelun, vapaaajan harrastusten sekä tehdaspaikkakuntiemme yhdistystoiminnan hyväksi. Päätöksen yhteydessä esitettiin periaate, ettei säätiöstä myönnetä apurahoja tarkoituksiin, joiden katsotaan kuuluvan yhtiön normaaliin toimintaan ja joilla jo ennestään on vakiintuneet muodot ja tavoitteet. Siten ei ole kysymys nykyisten tehtävien siirtämisestä säätiölle vaan tukitoimenpiteiden laajentamisesta yhtiöläisten ja tehdaspaikkakuntien yhdistysten hyväksi. Nykyajan hengen mukaista säätiössä on myös se, että päättämismenot ja asioiden hoito uskotaan edustajistolle, hallitukselle sekä paikallisille hallintokunnille, joissa yhtiöläisillä on laaja edustus ja joihin valitseminen tapahtuu tuotantokomiteoissa. Peruspääoman reaaliarvon pienene mistä ei uhkaa myöskään rahanarvon aleneminen, koska peruspääomaa tullaan vastaavasti korottamaan.

Juhlavuoden ohjelman tultua julkistetuksi kuului arvostelevia ääniä, joiden mukaan ohjelma vaikutti paisutetulta. Tähänastiset kokemukset eivät tue tällaista arvostelua. Kaikilla tilaisuuksilla on ollut vankat perustelunsa. Yhtiön toimintaa ja merkitystä on vain tahdottu tarkastella laajemmasta näkökulmasta kuin ahtaasti teollisuusyrityksenä. Todellisuudessa teollinen toiminta, varsinkin siinä laajuudessa kuin yhtiömme sitä harjoittaa, luo välttämättömän perustan yhteiskunnalliselle ja kulttuurikehitykselle. Selvimmin se tulee esiin niillä paikkakunnilla, joissa yhtiön teollisuustoiminnalla on sata vuotta tai jo enemmänkin takanaan.

Tärkeimpänä tavoitteena oli saada yhteisen juhlapöydän ääreen päätehtäillä palvelevat yhtiöläiset sekä jo eläkkeelle siirtyneet. Se oli jo käytännössäkin valtava tehtävä, mutta kykenevän ja vaivojaan säästämättä toimineen organisaation avulla siitä selvitettiin. Ja tarkoitus myös saavutettiin. Juhlasaliksi muuttunut Voikkaan pape-rivarasto täyttyi viimeistä sijaa myöten yhtiöläisistä ja juhlavie-raista kunniavieraana itse Tasavallan Presidentti.

1872 1972

Kymin Osakeyhtiön 100-vuotisjuhlapäivänä oli palkallinen vapaapäivä kaikilla — lukuun ottamatta pientä päivystys- ja järjestelyhenkilökunnan ryhmää — Kuusankosken tehtaiden palveluksessa olevilla henkilöillä. Koska paperikoneet ja selluloosakeitimet oli pantu seisomaan jo juhlapäivää edeltäneiden helluntaipyhien aikana, oli yhtiöläisillä tiistaiamuna 23. toukokuuta hyvää aikaa valmistautua ennakolta suurta mielenkiintoa herättäneeseen pääjuhlaan.

Ja matkalle lähdettiin hyvissä ajoin: ensimmäiset vieraat saapuivat modernin juhlaunan kuljettamina Voikkaalle klo 11:n aikaan ja pian tämän jälkeen alkoi juhlapaikal'e saapua vieraita tasaisena virtana eri suunnilta. Suurin osa yhtiöläisistä tuli Voikkaalle henkilöautoilla. Vilkkaimmillaan yhtämittainen autojono ulottui aina tehdasalueelta Kuusankosken keskustaan saakka. Klo 12.45 olivat yhtiöläiset puolisoineen asettuneet omille paikoilleen tyylikkäästi koristeltujen ja katettujen juhlapöytien ääreen. Valtaisassa paperivarastossa istui saman katon alla runsaat 7 000 henkilöä eli lähes kolmannes Kuusankosken kauppalan asukkaista. Tasan klo 13 saapui juhlapaikalle 100-vuotisjuhlan kunniamies tasavallan presidentti *Urho Kekkonen*.

Pääjuhla alkoi kapellimestari *Perti Huuhkon* johtamien Kuusankosken Työväen Soittajien esittämällä *Meyrbeerin* 'Kruunausmarsilla'. Tervehdyspuheen piti yhtiön toimitusjohtaja, vuorineuvos *Kurt Swanljung*. Hän käsitteli puheessaan yhtiön perustamisvaiheeseen liittyviä asioita sekä teollistumisen vaikutusta Kuusankosken kehitykseen. Tervehdyspuhe on julkaistu kokonaisuudessaan tämän juhlaselostuksen yhteydessä. Vuorineuvos *Swanljungin* puheen jälkeen Kuusankosken Työväen Soittajat esittivät *Marttisen* 'Parnasso-juhlasoiton', jota seurasi kuusankoskelaisyntyisen näyttelijätären *Eeva-Kaarina Volasen* lausun-

taesitys. Hän lausui *Hellaakosken* 'Junamatkan', *Kajavan* 'Sepän' ja *Vartion* 'Häät'. Oopperalaulaja *Veikko Tyrväinen* esitti kapellimestari *Hannu Bisterin* säestämänä *Schraderin* 'Kesäyön', *Merikannon* 'Vallinkorvan laulun' sekä 'Volgalaulun' *Lehärin* operetista 'Perintöruhtinas'. Juhlapuheen piti yhtiön hallituksen puheenjohtaja, pääjohtaja *Mika Tiivola*. Hän selvitteli puheessaan metsäteollisuuden osuutta maamme talouselämässä sekä puunjalostusteollisuuden ympäristönsuojelukysymyksiä. Puhe on julkaistu kokonaisuudessaan toisaalla lehdessämme.

nen snapsipullon. Jälkiruokana oli kahvia leivoksen kera. Juhla-aterian päätyttyä tarjoilusta huolehtineet koulutyöt ja ammattitarjoilijat, joita oli kaikkiaan lähes 400, jakoivat yhtiöläisille juhluvuoden mitalin ja kuvateoksen. Jokainen vieras sai ottaa mukaansa myös juhlakahvikupin sekä snapsipullon.

Tarjoilun päätyttyä esittivät Kymen läänin maaherra *Esko E. Peltonen*, Kuusankosken kauppalanvaltuuston puheenjohtaja *Heikki Hykkäälä* ja Kuusankosken seurakunnan kirkkoherra *Antti Arppe* tervehdykset juhlivalle yhtiölle. Juhlan päät-

Pääjuhlan kunniamiestä presidentti *Urho Kekkosta* olivat Voikkaan paperivaraston edustalla vastassa — presidentistä vas:lle — maaherra *Esko E. Peltonen*, kauppalanvaltuuston puheenjohtaja, kansanedustaja *Heikki Hykkäälä*, yhtiön hallituksen puheenjohtaja, pääjohtaja *Mika Tiivola* ja toimitusjohtaja, vuorineuvos *Kurt Swanljung*

Juhlapuheen jälkeen seurasi tarjoilun vuoro. Kaikille vieraille oli kalettu valmiiksi juhla-ateria, joka sisälsi savustettua lohta, parsasalaatilla täytetyn kinkkurullan, sämpylän voinappeineen sekä olutta ja yhtiön juhluvuoden tunnuksella varustetun pie-

teeksi *Sekakuoro Kaiku* lauloi diramus. *Hilkka Norkamon* johdolla *Paciuksen* 'Hymnin Suomelle' ja *Kuulan* 'Meren virren'. Päätösnumerona kuoro esitti puhallinorkesterin avustamana *Klamin* 'Laulun Kymelle'. Juhla päättyi Maamme-lauluun.

Vuorineuvos Kurt Swanljung:

Kiitollisuutemme kohdistuu edeltäjiimme

Olemme tänään kokoontuneet viettämään yhtiömme 100-vuotisjuhlaa tähän valtavaan paperivarastoon, joka huolellisen suunnittelun ja valmistelun avulla on voitu muuttaa juhlasaliksi. Tavallisesti tässä varastossa on tuhansia tonneja paperia odottamassa lähtöään eri puolille maailmaa, trukit kiidättävät paperirullia ja kuormaavat niitä satoja tonneja päivittäin rautatievaunuihin ja autoihin. Tänään tehtaiden koneet ovat pysähtyneet, työn äänet ovat hiljentyneet ja juhla on tullut työn aherruksen tilalle. Toivon, että samalla tavoin kuin tämä arkinen työympäristö on muuttunut ulkonaisesti juhlapaikaksi, meidän ajatuksemme valtaisi myös juhliemieli. Vietämme 100-vuotisen tehdastyön juhlaa aivan tehtaan sydämessä.

Meille tuottaa erityistä iloa se, että Te, Herra Tasavallan Presidentti, kunnioitatte läsnäolollanne meidän juhlaamme. Tämä on suuri huomautusvaiheidenosoitus yhtiötämme ja sitä työtä kohtaan, jota tällä teollisuuspaikkakunnalla on harjoitettu sadan vuoden ajan. Toivotan Teidät, Herra Tasavallan Presidentti, yhtiön ja yhtiöläisten puolesta mitä kunnioittavimmin tervetulleeksi.

Meillä on ilo nähdä keskuudessamme läänimme Herra Maaherra, Kuusankosken kauppalan ja seurakunnan edustajat, yhtiömme perustamiseen ja sen kehitykseen vaikuttaneiden johtajasukujen edustajat ja työntekijöidemme henkilökunnan edustajat. Olkaa sydämellisesti tervetulleita tähän yhtiöläisten perhejuhlaan, johon jokainen Kuusankosken teh-

tailla palveleva on kutsuttu puoli-soineen. Hyvät yhtiöläiset. Minulle tuottaa suurta mielihyvää, että te haluatte olla mukana tässä omassa työn juhlassamme. Toivotan tervetulleiksi myös esiintyjät ja muut läsnäolijat.

Tämän seudun 100-vuotista teollisuushistoriaa voimme lähestyä ja tarkastella monesta eri näkökulmasta. Se muodostaa kansakuntammekin vaiheissa yhden vahvan säikeen, joka on ollut lujittamassa tämän maan elinkeino- ja yhteiskuntaelämää ja välillisesti myös kansallista kulttuuriamme. Täällä on maamme tärkeintä luonnonrikkautta, metsää, jalostettu arvokkaiksi tuotteiksi, ennen kaikkea paperiksi. Yhtiömme on alusta alkaen ollut kehittämässä maamme paperiteollisuutta, josta on tullut vientiteollisuutemme huomattavin artikeli. Tämän yhtiömme toiminnan keskeisimmän tehtävän on taiteilija Kauko Räsänenkin valinnut yhtiömme juhluvuoden mitalin aiheeksi: siinä huuhdotaan vaskoolissa — kullanhuuhtojan käyttämässä laakeassa as-

tiassa — Suomen vihreää kultaa.

Tällaisessa juhlassa jokainen meistä uhraa muutaman ajatuksen niille, jotka ovat olleet perustamassa ja rakentamassa tänne tehtaita, käyttämässä niitä ja laajentamassa ja kehittämässä tuotantolaitoksiamme. Satavuotias yhtiömme on näiden aikaisempien yhtiöläispolvien työn tulos. Meidän kiitollisuutemme kohdistuu-kin edeltäjiimme, jotka kaiken lisäksi

ovat joutuneet tekemään työtä useasti varsin vaatimattomissa ja vaikeissa oloissa. Liiottelematta voimme sanoa, että heidän ponnistuksensa ovat koituneet meidän hyväksemme.

Voisimme tuon sadan vuoden varrelta löytää monia merkkipaaluja. Esimerkiksi uuden paperikoneen hankkiminen on aina ollut merkittävä tapaus jo siitä syystä, että sellaisen hankkiminen on vaatinut huomattavia pääomia. Samalla on tuotanto kasvanut ja usein on myös voitu laajentaa paperivalikoimaa, minkä

Voikkaan tehtaan suureen paperivarastoon oli juhlavieraita varten rakennettu Hallan tehtaalla kaksi kilometriä pöytiä ja neljä kilometriä penkkejä. Alakuvassa nähdään erikoisjunan kuljettamia yhtiöläisiä saapumassa juhlapaikalle.

tavia pääomia. Samalla on tuotanto kasvanut ja usein on myös voitu laajentaa paperivalikoimaa, minkä

runsaus on yhtiöllemme aina ollut tunnusomaista. Näkyviin erottuu myös vaikeita taloudellisia kriisejä, työnantajan ja työntekijäin välisiä erimielisyyksiä ja tehtaita kohdan-

massa, mutta silloisissa oloissa niiden löytäminen edellytti mielikuvitusta ja kaukonäköisyyttä ja niiden hyväksikäyttäminen rohkeata yrittäjämiel-
tä sekä myös pääomia. Kun rautatie

Pääjuhlan kunniavieras presidentti Urho Kekkonen kohottaa maljan 100-vuotiaalle Kymin Osakeyhtiölle, oik:lla yhtiön hallituksen puheenjohtaja, pääjohtaja Mika Tiivola ja vas:lla yhtiön toimitusjohtaja, vuorineuvos Kurt Swanljung.

neita onnettomuuksia, mutta myös menestyksen vuosia ja ratkaisevia parannuksia työoloissa sekä tehdasyhdyskunnan sosiaalisessa kehityksessä.

Kohdistan näissä tervehdyssanoisani ajatukseni kuitenkin vain kaikkein keskeisimpään, tehtaistemme syntymän ajankohtaan, siihen minkä takia me tänään olemme kokoontuneet juhlimaan. Meidän näkökulmastamme tehtaiden rakentaminen Kuusankosken äärelle sata vuotta sitten tuntuu luonnolliselta. Hioma- ja paperikone oli jo keksitty, koskivoimaa oli mielin määrin käytettävissä, puuta oli osattu uittaa aikaisemminkin ja nyt höyrysahojen perustamisen tultua luvalliseksi uitto-oloja alettiin järjestää oikein valtion toimesta. Kaiken lisäksi vuonna 1870 valmistui Riihimäen—Pietarin rautatie, jota pitkin tuotteet voitiin kuljettaa Venäjän markkinoille.

Nämä edellytykset olivat siis ole-

vedettiin kulkemaan pitkin ulompaa Salpausselkää, johtui se pelkästään siitä, että moreeniharjanne tarjosi luontaisen ratapenkereen. Minkäänlaisia teollisia näkökohtia ei ollut osattu ottaa huomioon. Kun kuitenkin samanaikaisesti hiomakone teki tuloaan Suomeen — muutama pieni hiomo oli jo käynnissä — huomasiivat Forssa-yhtiön patruuna Axel Wilhelm Wahren ja kreivi Carl Robert Mannerheim Kuusankosken erinomaisen sijainnin ja sopivaisuuden puuhiomon paikaksi. Kumpikin perusti oman yhtiön ja kumpikin päätti samanaikaisesti hiomon kanssa rakentaa myös paperitehtaan. Siinäkin suhteessa he menettelivät samalla tavoin, että saivat yrityksiinsä osakkeenomistajiksi turkulaisia kauppaporvareita, virkamiehiä ja muita säätyläisiä.

Kevättalvella 1872 alkoi Kuusankosken äärellä ennennäkemätön työn touhu. Tuskin oli rautatien rakentaminen päättynyt, kun sadat ihmiset

saivat työtä tehtaiden ja asuinrakennusten pystyttämisessä. Millainen into valtasi omistajat, siitä kertoo vapaherra Samuel Werner von Troilin vuonna 1872 laatima kuvaus Kuusankoski-yhtiön johtokunnalle:

”Seutu Kuusankosken ympärillä tulee pian kasvamaan Tammerkosken verrattavaksi tehdasseuduksi. Jo nyt tehdasnäkymä tekee vaikutuksen, etenkin kun tietää, että paikka oli vajaa vuosi sitten täydellistä erämaata. Luonto on täällä suurenmoisen kaunista ja huolimatta lukuisista töistä ja työläisjoukoista rakennuspaikalla vallitsee hyvä järjestys ja siisteys.”

Pian alkoivat kuitenkin vastoinkäymiset. Hirsisistä tehdasrakennuksista kirvesmiehet kyllä selvisivät, mutta koneiden hankkiminen ja asentaminen tuotti paljon huolta, koska kellään ei ollut kokemusta. Ulkomailta tullut paperimestari syytti suomalaisia työmiehiä kykenemättömiksi, johon Wahren suuttuneena vastasi:

”Olen pannut kolme tehdasta käyntiin melkein vain suomalaisin voimin ja tiedän sen onnistuvan, jos ei vain tuskastu.”

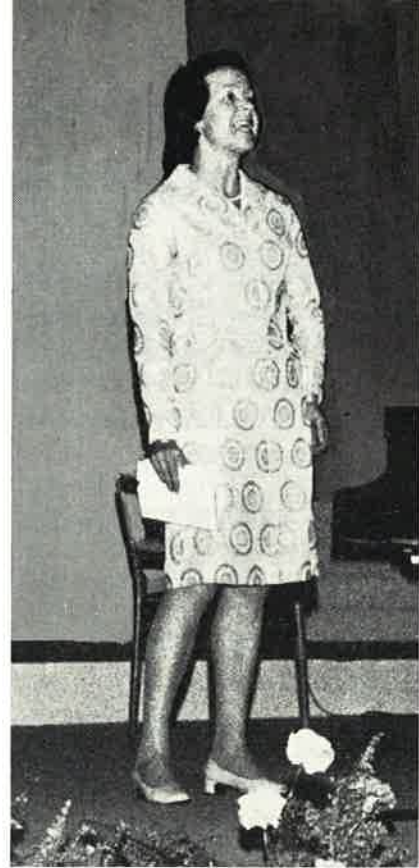
Mutta kun samanaikaisesti hiokkeen ja paperin hinnat romahtivat, näyttivät vaikeudet kasautuvan ylivoimaisiksi. Saman ilmiön, minkä tuotantokyvyn äkillinen lisääntyminen sekoittaa nykyisin tilanteen markkinoilla, joutuivat jo nämä aloittelevat tehtaanomistajat kokemaan. Kymi-yhtiön osakkaat alkoivat jo hermostua ja olivat taipuvaisia luopumaan koko yrityksestä, mutta Wahren valoi heihin jälleen uutta uskoa:

”Mielipiteeni Kymin liikkeestä ei ole vielä koskaan horjunut vähääkään. Konjunktuurit ovat olleet meitä vastaan aina siitä lähtien kun aloitimme; oppivuotemme eivät ole vielä loppuneet, mutta on aivan varmaa, että liikkeellämme on avoinna tulevaisuus ja että kuljemme parempia aikoja kohti. Itse paikka on kaikissa suhteissa parhaita, mitä koko maassa

on saatavissa ja mitä tämän raaka-aineen jalostamiseen on valittu. Erämaan muuttaminen teollisuusseuduksi maksaa rahaa.”

Uudenaikaisen teollisuuden läpimurto Kuusankosken äärellä ja neljännesvuosisata myöhemmin täällä Voikkaalla sattui myös yhteiskunnan kannalta mitä otollisimpaan aikaan. Maamme väkiluku oli 1800-luvun alusta 1870-luvulle tultaessa kasvanut kaksinkertaiseksi eli kahteen miljoonaan ja seurauksena oli ollut ennen kaikkea maattoman yhteiskuntaluokan lisääntyminen. Nyt massa- ja paperitehtaat yhdessä höyrysahojen kanssa tarjosivat työtä, kylläkin toisenlaisista millaiseen oli maalaiskylissä totuttu, mutta uutta myös siinä suhteessa, että palkka maksettiin kokonaan rahana.

Vaikka eläminen näissä uudentyyppisissä tehdaskylissä oli vaatimatonta — erityisesti asuminen oli ahdasta —, tiesi se kuitenkin aikaisempaan verrattuna elintason paranemista. Li-

Näyttelijätär Eeva-Kaarina Volanen esitti pääjuhlassa kolme lausuntanumeroa. Juhlan ohjelma päättyi Sekakuoro Kaiun ja Kuusankosken Työväen Soittajien vaikuttavaan yhteisesitykseen, jonka johti dir.mus. Hilikka Norkamo.

säksi esimerkiksi sairaanhoitoon ja koulunkäyntiin nähden oltiin Kuusankoskella ympäristöä paremmassa asemassa. Erityisen tärkeätä oli tehdasväestön juurtuminen uuteen asuinpaikkaansa ja tottuminen tehdastyöhön. Työsuhteet ovat yhtiössä muodostuneet pitkäaikaisiksi, jopa polvesta polveen periytyneiksi. Tämä on ollut yhtiön kannalta suureksi hyödyksi ja toivoakseni se on koitunut myös henkilökunnan parhaaksi.

Kaukonäköinen tehtaanpatruuna Wahren oli ennusteluissaan oikeassa. Erämaan muuttaminen teollisuusseuduksi on kyllä maksanut rahaa, mutta paikka on kaikissa suhteissa ollut parhaita, yrityksellä on ollut tulevaisuutta ja suomalaisista on kehittynyt taitavia ammattimiehiä.

Täällä Kuusankoskella on oman maan raaka-aineesta ja suomalaisella työllä saatu aikaan tuotteita, jotka ovat saaneet varman jalansijan maail-

manmarkkinoilla. Mutta tämän vuositaisen työn me näemme ja koemme myös läheisemmin ja omakohtaisemmin. Tämän teollisen toiminnan rinnalla on täällä yhteisin voimin luotu tämä teollisuusyhdyskunta, jonka kehittymisestä ja edistymisestä me jokainen tunnemme vilpittöntä iloa.

Herra Tasavallan Presidentti, hyvät naiset ja herrat! Olkaa sydämellisesti tervetulleita tähän Kymin Osakeyhtiön 100-vuotisjuhlaan.

Pääjohtaja Mika Tiivola:

Metsäteollisuutemme kehittämisessä tarvitaan osaratkaisujen sijasta kokonaisnäkemystä

Kymin Osakeyhtiön 100-vuotista taivalta vietetään ajankohtana, jolloin keskustelu ja ajatustenvaihto metsäteollisuutta sekä sen tulevaisuutta koskevista kysymyksistä on varsin vilkasta. Tämä keskustelu on koskenut ja koskee mm. metsävaro-

jemme riittävyyttä, jota on pohdittu ja joka on vaikuttanut lainsäädäntöön jo 1800-luvun alussa — siis paljon ennen sahateollisuuden läpimurtoa. Metsäteollisuuden yleinen toiminta, sen tekniikka ja jalostusasteen nostaminen, markkina-alueet ja kil-

pailuedellytyksiä koskevat pulmat ovat niin ikään olleet esillä. Viimeksi mainitut liittyvät niihin syvälle luotavaan ratkaisuihin, jotka ovat syntymässä Euroopan Talousyhteisön laajentamisneuvottelujen edetessä kohti päätöstään. Vakavaa huolta on

Oopperalaulaja Veikko Tyrväinen lauloi pääjuhlassa kapellimestari Hannu Bisterin säestämänä

herättänyt myös metsäteollisuusyhtiöiden kannattavuus, joka tämän hetken suhdannevaiheessa on uhattuna useissa yrityksissä. Epäilemättä kaikki tässä luetellut asiat ovat erittäin keskeisiä metsäteollisuutemme tämän hetken ongelmia, mutta ne eivät kuitenkaan paljoakaan poikkea tämän teollisuudenalan vuosien saatossa ratkaistavakseen saamista kysymyksistä. Uusi ja vilkasta ajatustenvaihtoa herättänyt kysymys on sen sijaan metsäteollisuuden ympäristöä saastuttava vaikutus, josta on keskusteltu jo jonkin aikaa ja jonka ongelmallisuus käsittääkseni erityisesti korostuu sen vuoksi, ettei ajatustenvaihtoa lähestulkoonkaan aina käydä yksinomaan asiallisin perustein ja ilman sivutarkoituksia. Siihen on siten ollut helppo liittää muuta kritiikkiä, jota eri lähteistä ja eri syistä halutaan suunnata metsäteollisuutta vastaan.

Hieman liioitellen voidaan sanoa, että metsäteollisuus on tällä hetkellä ikään kuin peittyneet eräänlaiseen kritiikin vaahtoon, joka epäilemättä vaikeuttaa oikean kuvan saamista tästä

meidän edelleenkin erittäin keskeisestä teollisuudenalastamme. Vakavimmat syytökset koskevat tietenkin sen ympäristöä saastuttavaa vaikutusta. Mutta myös metsävarojen paikoittain liialliseksi arvioitu käyttö, hakkuiden ulottaminen alueille, joilla voidaan katsoa olevan esim. luonnon säilyttämiseen liittyviä arvoja tai tällaisten hakkuiden suunnitteleminenkin, maisemia rumentavat avohakkuut ja monet muut tämäntapaiset seikat ovat herättäneet arvostelua. Kritiikiltä ei

ole säästynyt metsäteollisuuden nykyinen luonnekaan; suuria pääomia vaativana ja verraten vähän työpaikkoja tarjoavana prosessiteollisuutena esim. paperiteollisuuden on katsottu sopivan huonosti tämän päivän kansantalouteemme, jolle on tunnusomaista pääomien niukkuus ja runsas työvoiman tarjonta.

Eri tahoilta esitetyn arvostelun voimistuessa metsäteollisuus ja metsätalousmiehet ovat joutuneet uudella tavalla asennoitumaan päivän kysymyksiin, mikä varmaan on ollut hyödyllistäkin. Kun aikaisemmin on verraten suppeassa ammattimiesten piirissä puhuttu tuotannon laajentamismahdollisuuksista, tekniikan kehittämisestä, uusien tuotteiden luomisesta jne., on keskustelua nyt käyty laajalla pohjalla ja monet varteenotettavat näkökohdat on voitu saattaa sen piiriin. Epäilemättä kehitystä syntyy tälläkin tavalla ja ehkäpä tämä tulee olemaankin yleinen tapa tulevaisuudessa, mutta samalla on olemassa ilmeinen vaara siitä, että kiirehditään osaratkaisuja, joista puuttuu kokonaisnäkemys metsäteollisuutemme kehittämiseksi.

Kassillisen tuliaisia eli kuvateoksen, mitalin, kahvikupin ja snapsipullon saivat yhtiölläiset mukaansa pääjuhlasta (vas:lla ja alla)

Uudessa tilanteessa on välttämätöntä, että metsäteollisuuden taholta osallistutaan käynnissä olevaan keskusteluun ja vastataan arvosteluun. Puolustautumisen tarvetta tunnetaan varmaan usealla taholla, vaikka myönnetäänkin, että esim. ympäristön saastuminen johtuu todella myös puunjalostusteollisuuden jätevesien laskemisesta luonnonvesiimme. Tilanetta ei tietenkään muuksi muuta se tosiasia, että tällä tavoin on näihin asti tehty kaikkialla maailmassa, ja vain teollisuuden laadusta tai teollisuuden harjoittamisen kestosta ja voimaperäisyydestä johtuvia aste-eroja on saastumisen osalta havaittavissa. Yhteiskuntajärjestelmäänkään ei näytävä olevan minkäänlainen vedenjakaja: sekä USA:ssa että Neuvostoliitossa katsotaan tärkeimmille joille ja järville aiheutetun jo lähes korvaamattomia vahinkoja.

En pidä tarpeellisenä syyttää enkä puolustaa aikaisemman ajan metsäteollisuuden harjoittajia, sillä katson, että nämä ovat toimineet oman aikansa näkemysten, tietojen ja asenteiden mukaisesti. Totean vain, että tällä hetkellä Puunjalostusteollisuuden Keskusliiton piiriin kuuluvilla yrityksillä on valmiit suunnitelmat noin 40 mekaanisen puhdistuslaitoksen rakentamiseksi kahden vuoden aikana lähinnä selluloosatehtaillemme. Laitokset tulevat maksamaan noin 130 miljoonaa markkaa, minkä lisäksi teollisuudella on täksi ja ensi vuodeksi suunnitteilla muita vesiensuojelulaitoksia 70 miljoonan markan edestä. Vuoteen 1976 mennessä puunjalostusteollisuus käyttäneen noin 500 miljoonaa markkaa vesiensuojeluinvestointeihin. Tällöin olisi ns. mekaaniset puhdistamot rakennettu kaikkiin selluloosatehtaisiin ja vesiimme ajautuva kiinteä jätekuorma vähenisi nykyisestäään noin puoleen. Vuosikymmenen loppuun mennessä saataneen alulle myös kemiallinen ja biologinen puhdistus, jotka poistavat vesien happea syöviä veteen liuenneita ai-

Juhlahahvit
7 000:lle vieraalle
keitettiin Karjalan
Prikaatin
lainaamissa
kenttäkeittiöissä,
joita 'töpinän
pojat' asian-
tuntevasti hoitelivat

neita. Koko kuluvan vuosikymmenen vesistöjemme suojeleutoimenpiteet maksanevat puunjalostusteollisuuden osalta noin 700 miljoonaa markkaa.

Tämän hetken suuria pulmakysymyksiä on tietenkin se, mistä näin mittavat varat saadaan. Vesien suojeleminen on epäilemättä välttämätöntä ja kiireellistä, mutta tällaiset investoinnit ovat liiketaloudellisesti ajatellen tuottamattomia ja lisäävät jo entisestään korkeita tuotantokustannuksia. Eri tahoilla maailmaa on todettu, miten vaikeaa on löytää varoja kohteisiin, joista niitä ei voida saada tavanomaisten tuottolaskelmien mukaan takaisin. Näyttää sitä paitsi ilmeiseltä, että jätevesien puhdistaminen ja laskeminen tämän jälkeen vesistöihin ei sittenkään ole paras keino tilanteen parantamiseksi. Kestävä ratkaisu löytyy eräiden asiantuntijoiden mukaan itse tuotantoprosessista. Olisi toisin sanoen suunniteltava selluloosan valmistusmenetelmä, jossa ei synny nykyisiä määriä jätteitä, jolloin ehkä voitaisiin jatkuvasti käyttää samaa puhdistusvettä laskematta sitä lainkaan vesistöihin. Tämä lienee jo nykyisen tietämyksen puitteissa mahdollisuuksien rajoissa, mutta edellyttää edelleen intensiivistä tutkimustyötä ja huomattavia investointeja vaativia, suuria tehdasyksiköitä toteutusvaiheessa.

Tilanne on siten varsin pulmallinen, kun joudumme rakentamaan puhdistuslaitoksia moniin verraten pieniin ja vanhanaikaisiin tehtaisiin eivätkä tulokset tämän vuoksi muodostu ensiluokkaisiksi. Vesien suojeleluun olisi kuitenkin saatava vauhtia ennen kuin korvaamattomia vahinkoja pääsee tapahtumaan ja tässä työssä haluaa maamme metsäteollisuus varmasti olla mukana. Kestävät ratkaisut ovat kuitenkin vielä pitkän suunnittelutyön takana ja niiden toteutuminen edellyttää rakentavaa yhteistyötä ja ympäristön suojeleluun myönteistä asennetta kaikilla tahoilla. Pelkkä irrallinen arvostelu ja asioiden pintapuolinen käsittely ei paranna tilannetta, vaan on yksinomaan omiaan kärjistämään vastakohtaisuuksia. On myös vedottava julkiseen valtaan, jotta se merkittäväällä panoksella osallistuisi vesistöjen suojeleluun kustannuksiin sekä nyt meneillään olevassa vaiheessa että myöhemminkin esim. tutkimustyön rahoittamisen muodossa.

Lienee paikallaan lyhyesti käsitellä myös metsävarojemme käyttöä ja siihen kohdistettua kritiikkiä. On totta, että valtakunnan metsien inventointien antamien tulosten mukaan metsävaramme ovat nyt hieman vähäisemmät kuin 1950-luvun alussa, jolloin niitä eivät vielä rasittaneet

parin viime vuosikymmenen suuret metsäteollisuuden laajennukset. Mutta tilanne ei toki ole kovin huolestuttava, varsinkin jos MERA-ohjelma pystytään täysimääräisenä toteuttamaan. Parhailla kasvualueilla Etelä-Suomessa metsävaramme ovat tällä hetkellä ilmeisesti suuremmat kuin koskaan ennen. Tilanne on siten aivan toinen kuin runsaat 100 vuotta sitten ja vielä Kymin Osakeyhtiön perustamisen aikoihin. Silloin oli kaskenpoltto Itä-Suomessa vielä varsin yleistä, ja se kulutti tavattomasti

alaista." Sittemmin Kymenlaakson teollisuuden nousu perustui Keski-Suomen neitseellisten metsien käyttöön Kymijoen uitto-ongelmien saatua ratkaisunsa.

Luulen tulkitsevani useimpien metsämiesten kannan, kun totean, etteivät viime aikoina paljon kohua herättäneet Koilliskairan hakkuusuunnitelmat ole metsätaloudellemme elintärkeä kysymys. Tämä alue voidaan toki jättää hakkaamatta, jos sitä pidetään luonnon säilyttämisen kannalta välttämättömänä — raaka-

Juhlakahvituksia yhtiön muilla tehdaspaikkakunnilla

Yhtiön 100-vuotisjuhlapäivänä tarjottiin kaikissa yhtiön tehdasyksiköissä juhlakahvit henkilökunnalle. Samalla jaettiin myös juhlavuoden johdosta lyötetty mitali. Kuvateos jaettiin painoksen viivästymisen vuoksi myöhemmin.

Juantehtaalla oli kahvitarjoilu järjestetty juhlapäivänä sekä työntekijäin kerholle että tehtaan konesaliin. Seuraavana päivänä kahvitettiin vielä vapaavuorolla olleet yhtiöläiset. Kahvilla kävi kaikkiaan 230 henkilöä. Hallan tehtaalla oli pannu kuumana juhlapäivänä aamusta iltaan ja yhtiöläiset kävivät Hallan seuratalolle järjestetyssä kahvilassa pitkin päivää. Seuratalolle poikkesi kaikkiaan 400 hallalaista. Metsäosasto järjesti omalle kenttähenkilökunnalleen juhlakahvituksen Heinolassa 25. 5. pidetyn metsäretkeilyn yhteydessä. Tilaisuudessa oli läsnä 80 metsämiestä eri puolelta Itä-Suomea.

Karkkilan tehtaalla tarjottiin 23. 5. juhlakahvit tehtaalaisille työmaaruokalassa, missä eri osastojen työntekijät poikkesivat ennalta laaditun aikataulun mukaisesti. Kahvilla kävi kolmen tunnin aikana 1100 henkilöä. Heinolan tehtaalla juotiin juhlakahvit tehtaan ruokalassa 23. 5. Kahvitukseen osallistui 550 henkilöä. Salon tehtaalla oli juhlakahvit järjestetty niin ikään tehtaan ruokalaan, missä poikkesi 350 yhtiöläistä. Hangon tehtaalla kävi tehtaan ruokalassa pidetyssä kahvitilaisuudessa kaikkiaan 90 henkilöä. Santasaloon tehtaalla Helsingissä järjestettiin juhlakahvit tehtaan kolmessa eri toimintapisteessä juhlapäivän kuluessa ja kahvilla kävi 120 henkilöä. Porvoon tehtaan henkilökunta kahvitettiin juhlapäivänä kanttiinissa; saapuvilla oli 50 henkilöä.

Pääjuhlan tarjoilusta huolehtivat 350 koululaista 50:n ammattitarjoilijan ohjaamina. Keittiöpuolen yleisjärjestelyistä vastasi Oy Yhtyneet Ravintolat Ab.

metsiä. Kerrotaan eräästä saksalaisesta liikemiehestä, joka saapui Suomeen 1800-luvun puolivälissä tutkimaan mahdollisuuksia sahalaistosten perustamiseen. Hän lienee liikkunut juuri Saimaan vesistön kaskialueilla, koskapa hän raportoi Saksaan, että "tässä maassa asuu todellinen metsienhävittäjäkansa, joka jatkuvasti polttaa metsiä, minkä vuoksi sahojen perustaminen tänne on kyseen-

puuhuoltomme ei siitä mainittavasti kärsi. Mutta nykyistä luonnettaan Koilliskaira ei missään tapauksessa pystyne kauan säilyttämään. Muutaman miespolven aikana sen puut kuolevat ja peittävät maan niin, että metsän uusiutuminen käy hiljalleen mahdottomaksi. Lopulta Koilliskairasta ilmeisesti tulisi lähes kuollut tundramainen alue. Järkevämpää olisi sen vuoksi poistaa puusto pieniltä alueilta kerrallaan ja auttaa kasvu jälleen alkuun, millä estettäisiin luonnon murhenäytelmä.

Jatkoa s:lla 40

Merkittäviä päätöksiä tehtiin yhtiön hallituksen juhlakokouksessa

Kymin Osakeyhtiön hallitus päätti juhlakokouksessaan, joka pidettiin 23. toukokuuta pääkonttorissa Kuusankoskella, lahjoittaa yhtiön 100-vuotisen toiminnan johdosta 100 000 markkaa sekä Sotainvalidien Veljesliiton Kuusankosken osastolle että Kuusankosken Seudun Vanhainhuoltoyhdistykselle. Samassa kokouksessa hallitus päätti ehdottaa kesäkuussa kokoontuneelle ylimääräiselle yhtiökokoukselle, että yhtiön osakepääomaa korotetaan 49,2 milj. markalla eli 98,4 milj. markasta 147,6 milj. markkaan. Tämän lisäksi hallitus ehdotti ylimääräiselle yhtiökokoukselle, että yhtiön 100-vuotisen toiminnan johdosta perustetaan 'Kymin Osake-

yhtiön 100-vuotissäätiö'. Kummatkin ehdotukset hyväksyttiin Kymin Osakeyhtiön ylimääräisessä yhtiökokouksessa, joka järjestettiin Helsingissä 9. kesäkuuta.

Rahalahjoitus sotainvalidien ja vanhusten asuntojen hankintaa varten

Yhtiön hallituksen myöntämä rahalahjoitus perustui siihen, että yhtiö kehotti juhlavuoden alkupuolella niitä liiketuttaviaan ja ystäviään, jotka halusivat esittää onnittelunsa yhtiölle, tekemään ne lahjoituksen muodossa edellä mainituille paikallisille yhdistyksille. Nämä puolestaan ovat ilmoittaneet käyttävänsä kertyneet va-

Hallituksen juhlakokouksessa olivat kaikki jäsenet paikalla, vas:lta toimitusjohtaja Aatos Erkkö, vuorineuvos K. E. Ekholm, varatuomari Tor-Erik Lassenius, vuorineuvos Kurt Swanljung, hallituksen puheenjohtaja, pääjohtaja Mika Tiivola, hallituksen sihteeri, varatuomari L. Räihä, valtiot.maist. Johan Eric Dahlström, filtri C.-E. Olin ja pääjohtaja Esko Rekola.

rat asuntojen hankintaan vaikeavammaisille sotainvalideille ja vanhuksille. Kymiyhtiön hallituksen lahjoitus kartutti siten näitä varoja 200 000 markalla. Yhtiötä onnitteli juhlavuoden johdosta kaikkiaan 149 yritystä, yhdistystä, seuraa ym. sekä 15 yksityistä henkilöä, jotka samalla tukivat lahjoituksen muodossa Sotainvalidien Veljesliiton Kuusankosken osastoa tai Kuusankosken Seudun Vanhainhuoltoyhdistystä.

Yhtiön osakepääomaa korotettiin 50 %:lla

Osakepääoman korotus 98,4 milj. markasta 147,6 milj. markkaan merkitsi n. 50 prosentin lisäystä. Korotus

hyväksyttiin suoritettavaksi siten, että Kymin Osakeyhtiön osakkeita tarjotaan merkittäväksi seuraavasti:

Neljä vanhaa osaketta kohden merkitään kaksi uutta osaketta, joista toinen on ilmainen ja toinen annetaan nimellisarvoon eli 50 mk:n hintaan kappaleelta. Merkintä alkaa 19. kesäkuuta ja päättyy 31. lokakuuta 1972. Maksulliset osakkeet on maksettava kahtena eränä eli puolet 31. lokakuuta 1972 ja toinen puoli 30. huhtikuuta 1973. Vapaaosakkeille maksetaan täysi osinko v:lta 1972 ja maksetuille osakkeille täysi osinko v:lta 1973.

100-vuotissäätiön peruspääomaksi lahjoitettiin 2,5 milj. markkaa

Yhtiön juhlavuoden johdosta perustetun 100-vuotissäätiön peruspääomaksi yhtiö lahjoitti 2,5 milj. markkaa. Tämän rahamäärän reaaliarvon Kymin Osakeyhtiö sitoutuu turvaamaan kartuttamalla peruspääomaa niin suurella määrällä, että se vastaa mahdollista vuotuista rahanarvon alenemista.

Säätiön tarkoituksena on edistää yhtiön palveluksessa olevien työntekijöiden ja toimihenkilöiden sekä heidän perheenjäsentensä ammattiin liittyvää, vapaa-aikana suoritettavaa opintotoimintaa tai muuta sivistyksellistä ja aatteellista harrastustoimintaa, kehittää eläkkeellä olevien yhtiöläisten vapaa-ajan harrastus- ja virkistystoimintaa sekä tukea yhtiön tehdaspaiikkakunnilla toimivien yhdistysten, seurojen ja kerhojen toimintaa.

Säätiö myöntää henkilö- ja yleiskohtaisia apurahoja sekä tunnustus-palkintoja. Henkilökohtaisia apurahoja ovat oikeutetut saamaan yhtiön vakinaisessa palveluksessa olevat henkilöt ja heidän perheenjäsenensä. Säätiön omaisuuden tuotosta on vuosittain käytettävä opintotoiminnan tukemiseen vähintään kolmannes. Säätiöstä ei myönnetä apurahoja tarkoituksiin, joiden katsotaan kuuluvan

yhtiön normaaliin toimintaan ja joilla jo ennestään on vakiintuneet muodot ja tavoitteet.

Säätiön päättämistä käyttävät

ja sen asioita hoitavat edustajisto, hallitus ja paikalliset hallintokunnat, joissa yhtiöläisillä on laaja edustus. Valinta tapahtuu tuotantokomiteoissa.

Kauppalan edustajat onnittelukäynnillä

Kuusankosken kauppalan edustajat kävivät välittömästi hallituksen juhlapöytäkirjan päätyttyä esittämässä onnittelunsa juhlivalle Kymin Osakeyhtiölle. Kauppalanjohtaja Eero Salmenoja mainitsi puheessaan mm. seuraavaa:

— Kymin Osakeyhtiön viettäessä tänään 100-vuotisen toimintansa pääjuhlaa Kuusankoskella, on aiheellista korostaa, ettei kysymys ole vain teollisuuslaitoksen, vaan koko Kuusankosken juhlasta, sillä ensimmäiset tehtaat täällä eivät ole luoneet perustaa ainoastaan erälle maan suurimmista teollisuusyrityksistä, vaan myös sille kehitykselle, joka aikanaan johti Kuusankosken kunnan, sittemmin kauppalan, ja ensi vuoden alusta kaupungin syntymiseen.

— Meidän kuusankoskelaisten on syytä olla kiitollisia paitsi jatkuvasti kasvavasta teollisesta toiminnasta myös siitä uraa uurtavasta työstä, minkä yhtiö on tehnyt Kuusankoskella niillä työsaaroilla, jotka nyky-

sin luetaan yhteiskunnan tehtäviin kuuluviksi. Voidaan sanoa, että Kymin Osakeyhtiön jo hyvin varhaisessa vaiheessa antama panos paikkakunnan asukkaitten terveyden- ja sairaanhoidossa, sosiaalitoiminnassa, koululaitoksen ylläpidossa ja kulttuuritoiminnassa, loi aikanaan ne edellytykset, jotka tekivät mahdolliseksi Kuusankosken kunnan perustamisen 51 vuotta sitten.

— Tästä kaikesta esitämme kauppalan ja sen asujamiston kiitokset Kymin Osakeyhtiölle sekä toivotamme yhtiölle edelleen myönteistä kehitystä hyvin tietäen, että yhtiön menestyksellisestä toiminnasta riippuu myös tämän paikkakunnan kehitys ja eteenpäinmeno.

Kauppalansihteerin Jorma Lehtonen luovuttamassa pääjohtaja Mika Tiivolalle kauppalan vaakuna-aiheista lahjaa. Vas:lla kauppalanjohtaja Eero Salmenoja ja oik:lla vuorineuvos Kurt Swanljung.

Juhlavuoden jumalanpalvelus Kuusankosken kirkossa

Yhtiön juhlaviikko toukokuun lopulla aloitettiin Kuusankosken kirkossa toisena helluntaipäivänä pidetyllä juhlanjumalanpalveluksella. Runsain kukkalaittein koristeltuun kirkkoon oli saapunut lukuisasti yhtiöläisiä sekä muita paikkakuntalaisia. Tilaisuudessa olivat läsnä myös yhtiön hallituksen jäsenet.

Juhlanjumalanpalvelus alkoi kanttori *Tapani Rautasuon* esittämällä alkusoitolla, joka oli Heikki Klemetin 'Preludi G-duuri'. Yhteisesti laulettu alkuvirren jälkeen esiintyivät Kuusankosken ja Voikkaan kirkkokuorot kanttori *Arvo Kuorikosken* johdolla. Kuorot esittivät Johan Ebelingin laulun 'Totuuden henki'.

Juhlanjumalanpalveluksen liturgeina toimivat rovasti *Edvin J. Laurema* ja pastori *Juha Pesonen*. He suorittivat alkuliturgian ja lukivat päivän epistolatekstin, joka oli Apostolien teko-

jen 10. luvun jakeet 42—48.

Juhlasaarnan piti Mikkelin hiippakunnan piispa *Osmo Alaja*. Hänen saarnansa perustui päivän kirkkoktekstiin, joka oli otettu Johanneksen evankeliumin 3. luvun jakeista 16—21 ja joista ensimmäinen kuuluu:

"Sillä niin on Jumala maailmaa rakastanut, että hän antoi ainokaisen Poikansa, ettei yksikään, joka häneen uskoo, hukkuisi, vaan hänellä olisi iankaikkinen elämä."

Juhlasaarnan jälkeen kirkkokuorot lauloivat Johan Sebastian Bachin 'Mun henken riemuitsee'. Laulua seurasi kolektivirsi, joka oli omistettu kirkon katastrofirahastolle. Loppuliturgian jälkeen juhlanjumalanpalvelus päättyi kanttori Rautasuon esittämään loppusoittoon Johann Pachelbelin 'Toccata C-duuriin'. Jumalanpalveluksessa laulettiin virret n:o 100, 113, 190, 527 ja 675.

Piispa Osmo Alajan juhlasaarna Kymin Osakeyhtiön juhlahjälumalanpalveluksessa

Luettuani tämän pyhäpäivän kirkokotekstit tulin ajatelleeksi, että Kymmin Osakeyhtiö olisi saanut viettää 100-vuotisjuhliiaan vasta vuoden päästä. Silloin olisi näet ollut mahdollista saarnata niistä 1. Korinttolaiskirjeen 12. luvun jakeista, joissa Paavali vertaa seurakuntaa ihmisruumiiseen, elimistöön erilaisine jäsenineen. Sen sattuvampaa tekstiä tällaiseen juhlahjälumalanpalvelukseen tuskin voisi hakemallakaan löytää. Tämä vertauskuva on nimittäin sovellettavissa kaikkeen inhimilliseen yhteiselämään, ei vain seurakunnalliseen ja kirkolliseen, vaan myös kunnalliseen ja valtiolliseen, ei pelkästään aatteelliseen, vaan yhtä lailla teolliseen ja kaupalliseen. Me puhummekin seurakunnan ja yhdistysten ja järjestöjen jäsenistä, mutta myös tehdas- ja liikelaitokset ovat elimistöjä, joiden toiminta on hyvin suunnitellun, synkronoidun, ohjatun ja valvotun jäsenistön yhteistyön varassa.

Kymmin Osakeyhtiö on muutama viikko sitten esitellyt juhluvuotensa johdosta julkiselle sanalle ja sen välityksellä suurelle yleisölle tulevaisuuden suunnitelmiaan. Olemme saaneet kuulla, että se aikoo tällä vuosikymmenellä kiinnittää erityistä huomiota metalli- ja kemianteollisuuden kehittämiseen. Minulta ymmärrettävästi puuttuvat edellytykset lausua tästä mitään, mutta sen ymmärrän ja rohkenen sanoa, että tässä niin kuin laitoksen muussakin tuotannossa täytyy olla keskeisenä pyrki-

myksenä jäsentyminen mielekkäällä tavalla koko maan talouselämään ja lisäksi maailmanmarkkinoihin. Kymmin Osakeyhtiökään ei ole sillä lailla itsenäinen tuotantoyksikkö, että se voisi muista välittämättä suunnitella toimintansa. Se on jäsen suuressa kokonaisuudessa, elimistössä, ja joutuu tarkoin harkitsemaan, mitkä tehtävät sille sen puitteissa kuuluvat ja ovat mahdollisia.

Ei ole salaisuus eikä meidän tarvitse tämän juhlan yhteydessäkään vaieta siitä, että ne tulonjakoa koskevat erimielisyydet, jotka kaatoivat edellisen hallituksen ja johtivat eduskunnan hajoittamiseen, tekivät työmarkkinajärjestöjen välisen sopimuksen syntymisen työlääksi ja aiheuttivat lakkoja ja työsulkuja, on tunnettu ja tunnetaan täälläkin. Ne ovat kappale karua suomalaista, jos yleismaailmallistakin arkipäivää, eikä ole reaalista edes kuvitella, että niistä joskus tulevaisuudessa tyystin vapauduttaisiin. ”Aikansa on joka asialla taivaan alla”, Raamatun viisas Saarnaaja toteaa ja luettelee: ”Aika on istuttaa ja aika repiä istutus — —, aika on purkaa ja aika rakentaa — —, aika on reväistä rikki ja aika ommella yhteen — —, aika on sodalla ja aika rauhalla”. Me voisimme jatkaa ja sanoa lisäksi: ”Aika on lakoilla ja työsuluilla ja aika sopimuksilla ja työrauhalla.” Nekin kuuluivat elämän menoon, joka perustapahatumiltaan on vain vähän ihmisten säädeltävissä.

Silti ei voi olla ajattelematta, etteivätkö työelämän levottomuudet varsin ratkaisevasti meilläkin johtuisi erään perusoivalluksen ilmeisestä puutteesta. Me olemme — siltä tuntuu — oikeasta tulonjaosta keskustellessamme ja riidellessämme yleensä unohtaneet sen, ettei kysymyksessä koskaan ole toisistaan muuten irrallisten osapuolien välinen ottelu, jossa vahvempi voittaa ja nauttii sen jälkeen saavutuksestaan ja hävinneen on pakko nuolla haavansa. Kuuluttaas-

sa jäsenenä samaan elimistöön tämä ei ole mahdollista. ”Jos yksi jäsen kärsii, niin kaikki jäsenet kärsivät sen kanssa”, Paavali huomauttaa mainituksessa 1. Korinttolaiskirjeensä kohdassa. Elimistössä yhden jäsenen estynyt ravinnon saanti ei merkitse vain sen kuihtumista ja sen toimintojen häiriintymistä, vaan koetaan häiriönä muissakin jäsenissä. Samaa turmiolliseen lopputulokseen päädytään ymmärrettävästi myös siinä tapauksessa, että yksi jäsen tai muutama ahnehtivat tarpeidensa tyydyttämisessä toisten kustannuksella.

Myönnettävä tietysti on, ettei tämä mainio vertaus täydelleen kata minkään inhimillisen yhteisön problematiikkaa. Se jättää sanomatta juuri sen, mikä meidän olisi tähdellisintä tietää, nimittäin sen, miten oikeamielinen kansantulon jako olisi suoritettava. Elimistössä kunkin jäsenen tarve on valmiiksi mitoitettu. Inhimillisessä yhteisössä jäsenten on se itse yhä uudestaan yhteistuumin arvioitava ja määriteltävä. Se ei ole yksinkertainen tehtävä. Juuri sen tähden on pakko todeta, että aina on oleva aika lakoilla, työsuluilla, neuvotteluilla, sopimuksilla, työrauhalla. Niissä ei kuitenkaan tarvitsisi tuhlata niin paljon kallista aikaa, jos meille selviäisi, että viime kädessä kaikki elimistössä on yhteistä.

Saattaa jo tuntua siltä, kuin olisin tehnyt eräänlaisen silmäkääntötempun ja saarnaisin kuin saarnaisinkin tämän pyhäpäivän ensi vuodelle lankeavasta tekstistä sillä varjolla, että esittelen, miten erinomaisesti se olisi sopinut tässä Kymmin Osakeyhtiön juhlahjälumalanpalveluksessa käsiteltäväksi. Tarkoitukseni ei kuitenkaan ole tyystin sivuuttaa tämän vuosikerran evankeliumin tekstiä. Se ei kylläkään pohdi niitä alati vaikeita kysymyksiä, joiden tähden yhteiskuntaruumiissamme nytkin on tulehduspesäkkeitä, mutta sen sanoma on tähdellinen täydennys sille, mitä 1. Korinttolaiskirjeen perusteella on tähän mennessä

tullut todeksi. Meille luonnostamme itsekkäille, omaa etuamme etsiville, kotiin päin kaikessa vetäville ihmisille ei näet riitä vielä se, että oivallamme kuuluvamme jäseninä suureen elimistöön, jossa toisen hyvä aina vaikuttaa jotakin meidänkin hyväämme ja toisen menetyksensä tavalla tai toisella meitäkin. Tämän totuuden järkipäriäinen tajuaminen jättää ihmissuhteet kylmiksi, laskelmoiviksi. Me otamme huomioon toisen, koska se on meidän itsemme kannalta hyödyllistä, mutta me emme itse asiassa sanottavammin ole tuosta toisesta kiinnostuneita, me emme hänestä varsinaisesti välitä, me emme rakasta häntä.

Ehkä puhe rakkaudesta tuntuu tällaisessa yhteydessä turhan tunnepitoiselta, sentimentaaliselta. Ei sen sitä kuitenkaan tarvitse olla, sillä ei rakkaudesta ole vain se tunne, jonka hehussa mies ja nainen antavat toisilleen pyhät lupaukset, perustavat perheen, rakentavat yhteisen kodin, hoiavaavat jälkeläisiään, tai se viihtymys, jota paitsi toveruus ja ystävyys eivät olisi mahdollisia, tai se hetkellinen haltioituminen, jonka me koemme, kun esim. kuuntelemme kansanmiesten ja -naisten nasevaa keskustelua tai näemme heidän sitkeytensä ja taitavuutensa työssä ja huudahdamme: ”Minä rakastan tätä verratonta kansaa!” Rakkaudesta on myös se lämmin inhimillisuus, joka saa meidät yleensä myötätuntoisesti asennoitumaan toiseen ihmiseen, eläytymään hänen osaansa ja tukemaan häntä hänen elämänsä taistelussa. Sellaisesta rakkaudesta on nyt kysymys.

Ei tällainen veljesrakkauskaan, niin kuin sitä Raamatussa kutsutaan, ole ihmisen myötäsyttyinen ominaisuus, ei ainakaan sanottavassa määrin. Sen salaisuus on ilmaistu Raamatussa näin: ”Me rakastamme, sillä hän (Jumala) on ensin rakastanut meitä” (Joh. 4: 19). Me ihmiset olemme, niin kuin kansanomaisen viisautensa satuttavasti toteaa, kuin metsä, joka vas-

Pääjohtaja Mika Tiivola ja vuorineuvos Kurt Swanljung laskemassa seppeltä yhtiön entisen toimitusjohtajan, vuorineuvos Einar Ahlmanin haudalle Kuusankosken uudella hautausmaalla

taa, mitä sinne huudetaan. Kohtele lähimmäistäsi kovuudella, ja hänkin kovettaa sydämensä ja on kova sinua kohtaan. Jos sen sijaan jaksat olla lähimmäisesi hyvä, routa sulaa hänenkin sydämestään ja hän samoin on sinulle hyvä. Vain rakastettuina me osaamme ja jaksamme rakastaa.

Juuri tämän tähden meille ja meidän niin helposti rikki meneville suhteillemme toisiin ihmisiin on Jumalan rakkauden kokeminen ratkaisevan tärkeää. Ei meidän yhteisen pyhän kristillisen uskomme ydin ole käskyissä ja kielloissa. Nekin ovat tarpeen. Tottakai koko elämän tie vaatii sekin omat liikennemerkkinsä. Keskeisintä kristillisen uskon sisällössä on kuitenkin evankeliumi, tämä hyvä, lohdullinen ja rohkaiseva sanoma: ”Niin on Jumala maailmaa rakastanut, että hän antoi ainokaisen Poikansa, ettei yksikään, joka häneen uskoo, hukkuisi, vaan hänellä olisi iankaikkinen elämä.”

Tätä tekstimme ydinlausetta on tapana kutsua pienoisevankeliumiksi, sillä niin kuin koko laki, kaikki käskyt voidaan tiivistää täksi yhdeksi ainoaksi kultaiseksi ohjeeksi: ”Rakasta Jumalaa yli kaiken ja lähimmäistäsi niin kuin itseäsi”, niin koko

evankeliumin voidaan katsoa sisältyvän pienoisevankeliumiin. Siitä on luettavissa, että Jumalalla on meitä kohtaan hyvä tahto, että hän, joka on meille elämän suonut, pitää meistä kaikissa sen vaiheissa armollisesti huolta, että hän Kristuksen tähden antaa meille joka päivä kaikki synnit anteeksi, että hän — siitä helluntaina erityisesti iloitsemme — lahjoittaa meille Pyhän Hengen, uskon synnyttäjän ja säilyttäjän, toivon elvyttäjän ja rakkauteen johdattajan ja että hän päiviemme päättyessä ottaa meidät tykönsä taivaaseen.

Eivät ne pulmalliset kysymykset, joiden eteen me yhä uudestaan joudumme, kun pitäisi ratkaista elämän monisyisessä arjessa, mikä on välttämätöntä, mikä kohtuullista, mikä oikein, tietenkään vielä sillä poistu päiväjärjestyksestä, että me pidämme aina mielessämme, kuinka suuresti Jumala meitä rakastaa ja kilvoitteleme rakastaaksemme puolestamme häntä yli kaiken ja lähimmäistämme niin kuin itseämme. Niiden kanssa me ilman epäilyä saamme jatkuvasti kamppailla. Uutta henkeä se inhimilliseen yhteiselämään joka tapauksessa luo, toinen toisensa huostaanottamisen ja yhteisvastuun henkeä.

Kymin Osakeyhtiön hallitus suoritti 100-vuotisjuhla viikon alkaessa 20.—22. toukokuuta seppelienlaskun yhtiön perustajajäsentien, hallituksen entisten puheenjohtajien sekä aikaisempien toimitusjohtajien haudoille. Seppelien laskun suorittivat hallituksen puheenjohtaja, pääjohtaja Mika Tiivola ja yhtiön toimitusjohtaja, vuorineuvos Kurt Swanljung.

Tammelassa laskettiin seppeleet Kymin Osakeyhtiön perustajajäsentien tehtaantatuuna *Axel Wilhelm Wahrenin* ja varatuomari *Adolf Albert Stälströmin* haudoille. Wahren (1814—1885) oli Kymin Osakeyhtiön ohella myös Forssa Osakeyhtiön perustaja.

työn toimitusjohtajana v. 1908—1913.

Helsingin läntisellä hautausmaalla suoritettiin seppelienlasku kauppaneuvos *Gösta Björkenheimin*, vuorineuvos *Rudolf Elvingin*, vapaaherra *Gustaf Langenskiöldin*, pankinjohtaja *Gustaf af Forsellesin* ja kreivi *Carl Robert Mannerheimin* haudoille. Kauppaneuvos Björkenheim (1866—1918) toimi aluksi yhtiön väliaikaisen hallintokunnan puheenjohtajana ja sen ohella v. 1913—1918 myös toimitusjohtajana. Vuorineuvos Elving (1849—1928) oli Voikkaan tehtaan perustaja sekä pääosakas ja v. 1904 muodostetun nykyisen Kymin Osakeyhtiön ensimmäinen johtokunnan puheenjohtaja v:een 1908.

Kreivi Mannerheim (1835—1914) oli Kuusankoski Osakeyhtiön perustaja ja ensimmäinen toimitusjohtaja.

Nastolassa suoritettiin kunniakäynti Kymin Osakeyhtiön hallituksen puheenjohtajan, varatuomari *C. J. Ernroothin* haudalla. Hän toimi Kymin Osakeyhtiön hallituksen puheenjohtajana vuosina 1945—1967.

Kuusankoskella hallituksen jäsenet suorittivat seppelienlaskun yhtiön entisen toimitusjohtajan, vuorineuvos *Einar Ahlmanin* (1872—1937) haudalla. Vuorineuvos Ahlman oli toimitusjohtajana vuosina 1918—1937. Lisäksi laskettiin seppeleet sankarivainajien haudalle sekä vakaumuksensa puolesta kaatuneiden haudalle.

Yhtiön hallitus suoritti kunniakäynnin haudoille

Turun vanhalla hautausmaalla laskettiin seppeleet kauppaneuvos *Carl Magnus Dahlströmin*, toimitusjohtaja *Ernst Dahlströmin*, kauppaneuvos *Gustaf Adolf Lindblomin* sekä vapaaherra *Samuel Werner von Troilin* haudoille. Kauppaneuvos Dahlström (1817—1875) oli Kymin Osakeyhtiön perustaja ja myös pääosakas. Hänen kuoltuaan tuli yhtiön kolmanneksi pääosakkaaksi hänen poikansa Ernst Dahlström (1846—1924), joka toimi Kymin Osakeyhtiön ensimmäisenä toimitusjohtajana v. 1874—1904. Vapaaherra Samuel Werner von Troil (1823—1900) oli Kuusankoski Osakeyhtiön perustajajäsen.

Mäntässä hallituksen jäsenet suorittivat kunniakäynnin yhtiön entisen toimitusjohtajan *Gösta Serlachiuksen* haudalla (1876—1942). Hän oli yh-

Viereisessä kuvassa yhtiön hallitus kunniakäynnillä sankarivainajien haudalla Kuusankosken uudella hautausmaalla. Alakuvassa pääjohtaja Mika Tiivola ja vuorineuvos Kurt Swanljung laskemassa seppeleitä vakaumuksensa puolesta kaatuneiden haudalle Kuusankosken vanhalla hautausmaalla.

2300 eläkeläistä juhli yhtiön 100-vuotistaipaletta Voikkaan paperivarastossa

100-vuotisjuhlan jälkeisenä päivänä 24. 5. oli yhtiön Kuusankosken tehtaiden eläkeläiset sekä Haukka-suon ja Verlan eläkeläiset puolisoineen kutsuttu viettämään yhtiön merkkipäivää niin ikään Voikkaan suureen paperivarastoon, joka oli ollut myös pääjuhlan mahtavana näyttämönä. Paperikoneet olivat tosin jo lähteneet käyntiin ja juhlasalia oli pienennetty noin neljänneksellä, koska paperirullia oli jo alettu ajaa varastoon, mutta tilaa oli siitä huolimatta riittävästi kaikille 2 300:lle juhlavieraalle.

Linja-autolakon takia eläkeläiset kuljetettiin juhlapaikalle ja kotiin

henkilöautoilla, joista 45 oli taksiautoja ja 45 avulaiden yhtiöläisten yksityisautoja.

Juhla alkoi klo 12 *Juantehtaan Soittokunnan* alkumarssilla, jonka jälkeen yhtiön hallinnollinen johtaja, varatuomari *L. Räihä* piti tervehdyspuheen, joka lähes kokonaisuudessaan on julkaistu jäljempänä. Ohjelma jatkui soittokunnan musiikkiesityksillä ja oopperalaulaja *Veikko Tyrväisen* laulaessa kolme laulua kapellimestari *Hannu Bisterin* säestämänä. Sen jälkeen näyttelijä *Lauri Leino* valloitti yleisön Konsta Pylkäsän hahmossa.

Ruoka- ja kahvitarjoilun jälkeen

esiintyivät *Kuusankosken yhtyneet mieskuorot* johtajana kanttori *Arvo Kuorikoski*.

Mielenkiintoiseksi muodostui haastattelutuokio, jolloin näyttelijä *Lauri Leino* haastatteli yhtiön entisiä työntekijöitä, paperisalin emäntä *Siiri Heimosta* (83), paperityöntekijä *Ida Virtasta* (71), varastonhoitaja *Einari Kytöä* (79), silinterimies *Jubo Emil Mäkeä* (86), asemapäällikkö *Vilho Viléniä* (77) ja varastonhoitaja *Lauri Mankkia* (72). Jokaisella heillä on takanaan lähes puolen vuosisadan palvelusaika yhtiössä, Mäellä jopa 51 vuotta, joten paljon heille on muistojakin kertynyt. Puheenaiheet liikkuvat

Juhlapaikalle (vas.) tuotiin eläkeläiset henkilöautoilla, koska linja-autolakko ei ollut vielä päättynyt. Paperivaraston pilaririvistö tehosti juhlasalin mahtavuutta (alla). Esiintymislavan taustalla oli kullanvärinen juhluvuoden tunnus. Taustaa rajoittivat syvänsiniset verhot.

oppaina ja järjestysmiehinä hoitaen tehtävänsä erittäin ansiokkaasti ja sujuvasti. Erityisesti heidän avuliaisuutensa ja riipeytensä tulivat esille eläkeläisten juhlan aikana, kun he ohjailivat juhlavieraita ja ojensivat

kulaisten hylkäämien, avun tarpeessa olevien vanhusten ja vajavaisten sijoittamista vaivaistaloihin.

— Yhtiön piirissä kuitenkin jo v. 1882 eli kymmenen vuotta yhtiön perustamisesta eräät valveutuneet

pääasiallisesti takavuosien työoloissa ja työtahdissa, kerrottiin palokuntatyöstä ja työvään yhdistyksen perustamisesta, vapaa-ajanvietosta sekä yleisestä elämänmenosta.

Vapaan sanan aikana kunnallisneuvos *Einar Virtanen* yhtiön entisenä työntekijänä kiitti yhtiötä eläkeläisten puolesta. Hänen puheensa on julkaistu jäljempänä lehdessämme kokonaisuudessaan. Tilaisuuden lopussa esiintyi *Kuusankosken Harmonikansoittajat* ja juhla päättyi Kymenlaakson lauluun.

Mainittakoon, että Kymintehtaan ja Voikkaan palokuntalaiset toimivat kaikissa juhluvuoden tilaisuuksissa

auttavan kätensä siellä, missä apua tai neuvoja tarvittiin.

Hallinnollinen johtaja, varatuomari L. Räihä:

Johtaja L. Räihä kosketteli puheessaan eläkekysymysten kehitystä yhtiön piirissä 100 vuoden aikana seuraavaan tapaan:

— Tehtaiden perustamisen aikoihin huolenpito vanhuksista ja työkykynsä menettäneistä oli vielä sängen alkeellista. Heistä ei kunnolla huolehtineet valtio, kunta, seurakunta tai työnantaja, vaan voimassa oli ns. köyhäinhoitolaki, joka tarkoitti su-

toimihenkilöt ja työntekijät ryhtyivät pohtimaan sairastuneiden ja eläkekysymysten järjestämistä paremmalle tolalle ja keräämään tarkoitukseen varoja. Näin sai alkunsa tehtaiden ensimmäinen sairaus- ja avustuskassa. Seuraavana vuonna Kymi-yhtiö ryhtyi voimakkaasti tukemaan kassan toimintaa. Ensimmäinen sairausavustus maksettiin kassasta jo v. 1883, hautausavustus v. 1886 ja eläke v. 1890.

— Tästä kassasta kehittyi sitten vuosien kuluessa silloisissa oloissa poikkeuksellisen suurta turvaa työntekijöilleen antanut eläkelaitos, jonka varat kertyivät työntekijäin omis-

ta maksuista ja yhtiön vuotuisavustuksista. Kassalle annetuista ylimääräisistä lahjoituksista mainittakoon kauppaneuvos Björkenheimin v. 1917 omista varoistaan kassalle lahjoittamat 100 000 silloista kultamarkkaa ja yhtiön 50-vuotisjuhlansa yhteydessä lahjoittamat 500 000 markkaa.

— Vasta 1930-luvulla ryhdyttiin valtion taholta järjestämään vanhus-ten turvaa yli köyhäinhoidon tason. V. 1937 säädettiin ensimmäinen kansaneläkelaki. Sen mukaan jokaiselle työntekijälle luvattiin työkyvyttömyyden tai vanhuuden varalta eläke, joka vastasi melkoisen suurta osaa hänen palkastaan. Tämä järjestelmä romutettiin v. 1956 määräämällä, että palkoista kertyneet varat oli jaettava tasasuuruksina eläkkeinä kaikille työkyvyttömille tai 65 vuotta täyttäneille riippumatta siitä, olivatko he osallistuneet varojen keruuseen tai olivatko he eläkkeen tarpeessa.

— Työnantaja- ja työntekijäjärjestöt sopivat v. 1961 uudesta työeläkejärjestelmästä, joka periaatteessa on samankaltainen kuin ensimmäinen kansaneläkelaki. Se suo jokaiselle vuoden 1897 jälkeen syntyneelle eläkkeen, joka on 40—60 % asianomaisen viimeksi nauttimasta palkasta. Tämän sopimuksen mukaisesti Kymiyhtiökin on järjestänyt omien eläkelaitostensa puitteissa henkilö-

kuntansa eläke-edut. Järjestelmä antanee turvan tunteen vanhuuden päivien varalle.

— Yhtiömme on ollut koko sata-vuotisen toimintansa aikana tietoinen siitä velvoitteesta, mikä jokaisella

polvella on aikaisempia sukupolvia kohtaan, jotka työllään ovat luoneet edellytykset seuraavan polven paremmalle tulevaisuudelle. Tämänkin juhlan tarkoitus on osoittaa kunnioitusta teille työpäivänne lopettaneille yhtiöläisille, joita kohtaan yhtiömme tuntee suurta kiitollisuutta hyvin suoritetusta työstä.

Taiteilija Lauri Leino (seisomassa) haastatteli eläkeläisiä. Istumassa vas:ltä Juho Emil Mäki, Lauri Mankki, Siiri Heimonen, Einari Kytö ja Vilho Vilén. Kuvasta puuttuu Ida Virtanen.

Kunnallisneuvos Einar Virtanen:

Tänään on meidän eläkkeellä olevien yhtiön useinkin pitkäaikaisten palvelijain vuoro juhlia satavuotiaan yhtiömme aikaansaannoksia ja toimintaa. Meille on jo nuoruuden aikaisten koulujen kansantalousoppitunneilla pöntetty päähän, että tuottantekijät ovat luonto, työ ja pääoma. Näissä Kymin Osakeyhtiön 100-vuotisjuhlissa ovat nämä kaikki tärkeät tekijät myös näinä päivinä olleet osallisina: kaunis keväinen luonto ennustamassa Suomen kesän tuloa ja antaen uskoa talvisten ja usein ankarienkin päivien jälkeen, pääoman edustajana yhtiön johto työnantajan ominaisuudessa ja toiminnan ylläpitäjänä ja me työntekijöinä, tänään jo entisinä päivätyön suorittaneina, ryhmänä, jolle tämä päivä on erityisesti järjestetty.

Juantehtaan Soittokunta viihdytti yleisöä reippailla esityksillään. Soittokuntaa johti kapellimestari Olavi Hartikainen.

Työ on se osa tuotannon tekijöistä, joka muokkaa luontoa ja sen tuotteita ja luo uusia pääomia, joiden turvin nämä toiset tuotantotekijät voivat kehittyä edelleen. Edustaessamme pitkäaikaista työpanosta ja uskoen työn tuottavuuteen, on meidänkin täysi syy ottaa osaa näihin juhallisuuksiin. Emme tarvitse pitää itseämme yhteiskunnan painolastina, koska olemme tehneet velvollisuutemme. Olemme myös voineet näihin tekijöihin nojaten kutoa omasta elämästämme sen kirjokankaan, jota kukin kohdallamme tänään katselemme. Pysyen vielä muistojen maailmassa voimme ajatella myötätunnonla niitä teollisuusmiehiä, jotka tämän prosessin ja tämänpäiväisen rulljanssin — kuten nuorisoo sanoo — panivat alkuun. He uskalsivat asettaa rahansa niin sanoaksemme likoon täällä köyhässä pohjolassa, uskoen, taistellen, kuten runonteki-

na ja paikkakunnan elämälle eloa ja väriä antaen, olemme nähneet valtavan kehityksen. Sitä on tapahtunut kaikilla aloilla, myös sosiaalisella, jolle me tänä päivänä annamme erityisen arvon. Kymin Osakeyhtiö on myös laajentanut toimintaansa muihin maihin, mutta pääpaikka on edelleen Kuusankoski, tuleva kaupunki.

Nykypäivien teollisuuden työntekijöillä on jo paljon edullisemmat olosuhteet ja näköalat kuin meidän aloittaessamme. On parempi koulutus ammattiin, työturvallisuus, terveydenhuolto, sosiaaliset olot ja hyväksyty luottamusjärjestelmä, kehittyvä asutokanta, viihtyisyys ja laajempi vapaa-ajan viettomahdollisuus. Tähän kehitykseen ovat olleet vaikuttamassa kansansivistystason nousu, työnantajapuolen kaukonäköisyys, lainsäädäntö ja emme voi suinkaan väheksyä järjestyneen työväen-

yhtiön toimintaa mielenkiinnolla yhtiön henkilökuntalehdestä ja sanomalehdistä. Me ikään kuin elämme vieläkin mukana, vaikka emme osallistukaan päivittäiseen työhön. Joukossamme on tosin varmaan useita, jotka eivät ole tai voi olla osaansa tyytyväisiä, kuten on asianlaita koko maassakin. Tiedämme kuitenkin, että maailma kehittyy jatkuvasti ja teollisuuden eläkeläisillä eivät olot ole kaikkein huonompia. Nykyajassa käytävät eläkepoliittiset keskustelut ovat todistuksena tämänhetkisestä asiantilasta. Omamme ja jälkeläistemme edun vuoksi toivomme me täysinpalvelleet vilpittömästi, että Kymin Osakeyhtiön toiminta menestyisi. Tiedämme sen olevan elinehdon tälle paikkakunnalle ja niille yhdyskunnille, missä yhtiön teollisuuslaitoksia sijaitsee. Paitsi ahkeruutta ja yritteliäisyyttä, se vaatii onneakin menestyäkseen. Tätä onnea me toivo-

ja kauniisti sanoo. He uskoivat kansamme sitkeyteen ja ahkeruuteen. Tähän luottaen ja parempia päiviä etsimään tulivat myös työntekijät. Samoin tulevat vieläkin monet onneansa etsimään. Valtaosa meistä eläkeläisistäkin on tullut muilta seuduilta, jos kohta on joukossa paljaskalkaisiakin. Sadassa vuodessa se on mahdollista. Nykyisin voimme vain ajatella, mikä olisi elintasomme tänä aikana ilman voimakasta vientiteollisuuttamme, josta puunjalostus on tärkeimpiä. Me, joista useat ovat viettäneet parhaat vuotensa ikään kuin Kymi-yhtiön kalustoon kuuluva-

liikkeen osuuttakaan.

Tässä tilaisuudessa on minulle annettu erittäin mieluisa mahdollisuus meidän eläkkeennauttijoiden puolesta kiittää yhtiön johtoa tämän arvokkaan juhlatilaisuuden järjestämisestä samoin kuin jatkuvasta huolehtimisesta vuosien varrella. Onhan entinen työnantajamme täten tahtonut tunnustaa tämän ryhmän palvelukset yhtiölle suuriarvoisiksi. Samoin kiitämme sosiaaliosastoa niistä tilaisuuksista ja monista erittäin mieluisista juhlista, joita meille on vuosittain järjestetty.

Meistä monet seuraavat nykyisin

Eläkeläisten juhlan pääpöydässä istuivat vas:alta sorvaaja Väinö Vilen, kunnallisneuvos Einar Virtanen, rva Ester Becklin, vuorineuvos K. E. Ekholm, rva Maire Virtanen, johtaja Lars Räihä, rva Hilda-Maria Vilen, laitospies Emil Becklin, rva Gunvor Räihä, varastomies Fabian Friman ja varastoekspeditööri Kosti Hymander.

tamme tietäen sen tulevan kansamme ja suomalaisen yhteiskunnan hyväksi.

Juhlan päätyttyä eläkeläisille jaettiin 100-vuotismitali. Lisäksi he saivat ottaa mukaansa juhlahahvikupin ja snapsipullon. Yhtiön uuden kuvateoksen eläkeläiset saavat myöhemmin.

Reijo Franck esitti yhtiöläis-
tanssiaisissa kansanlauluja ja
työväenlauluja

Yhtiön 100-vuotisjuhlaviikon lähestyessä loppuaan muutettiin alkuvuokosta juhlasalina toiminut Voikkaan tehtaen paperivarasto jättiläismäiseksi tanssisaliksi. Aivan koko komeudessaan varaston tiloja ei voitu enää käyttää hyväksi, sillä puolet siitä oli otettu jo tässä vaiheessa normaaliin tuotannolliseen käyttöön. Tilaa jäi kuitenkin riittävästi kaikille niille 5 500 ihmiselle, jotka yhtiöläistansseihin saapuivat. Tosin tässä määrässä olivat mukana vain varttuneemmat yhtiöläiset, sillä nuorelle polvelle oli järjestetty omat tanssiaiset Kallioniemen lavalle, missä laskettiin juhlijoiden määräksi runsaat 3 000 nuorta. Molemmissa tilaisuuksissa oli tanssin lomassa erilaista ohjelmaa ja luonnollisesti myös ilmaistarjoilua, johon Voikkaalla sisältyi vaihtoehtoisesti joko keskioletta, nakkeja tai kahvia. Kallioniemessä tarjottiin nuorille kutsukortissa olleita lipukkeita vastaan virvoitusjuomia ja makkaroita.

Juhlaviikko päättyi yhtiöläistanssiaisiin

Varsin monikäyttöiseksi osoittautuneessa Voikkaan paperivarastossa järjestetyt yhtiöläistanssiaiset 27. toukokuuta jäivät epäilemättä kaikkien läsnäolijoiden mieliin yhtä lähtemättömästi kuin muutamaa päivää aikaisemmin tässä samassa salissa pidetyt 100-vuotisjuhlat. Tilaisuuden luonne

ken Työväen Soittajien tarjoilemien tanssikappaleiden lomassa oli tilaisuuteen järjestetty myös muuta ohjelmaa. Alkuillasta kuultiin 100-vuotisjuhlatuomikunnan puheenjohtajan, varatuomari *Olof Hernbergin* tervehdys:

— Olen iloinen siitä, että te olet-

Myöhemmin illalla lavalle astui valtaisien suosionosoitusten saattamana näyttelijä *Leo Lastumäki*, jonka esitys jäi kuitenkin useimmilta kuulematta, sillä salin äänentoistolaitteet eivät sitkeistä yrityksistä huolimatta suostuneet toimimaan. Parempi onni oli sitävastoin taiteilija *Reijo Franckin* kansanlauluilla ja työväenlauluilla, jotka kaikuiivat salissa täydellä tehollaan. Samat taiteilijat poikkesivat suorittamaan ohjelmansa myös nuorten tanssiaispaikalla Kallioniemessä, missä tanssimusiikista vastasi nuorison suosima huippuyhtye *Pepe Willberg & Paradise*. Viimeinen valssi soitettiin niin Voikkaalla kuin Kallioniemessäkin klo 1.55.

oli nyt vain muuttunut: vaihdettiin mielipiteitä juhlaviikon tapahtumista, tanssittiin minkä ehdittiin, käytettiin hyväksi puffetin antimia tai sitten pidettiin muuten vain hauskaa.

Tanssiaistilaisuus alkoi klo 20 Humppa-Veikkojen kajauttamalla alkumarssilla, minkä jälkeen seuranneiden humppasävelten aikana saattoivat jo rohkeimmat tanssiaisvieraat astua kokeilemaan paperivaraston betonilattian luistoa. Useimmat vieraat tyytyivät kuitenkin tanssiaisten tässä vaiheessa tarkkailemaan tilannetta puffetin puolelta. Mutta vähitellen alkoi tulla eloa myös tanssilattialle, sillä juhlavieraita saapui tanssiaisliini jatkuvana virtana. Jo klo 22 voitiin vieraiden määrä arvioida tuhansiksi ja tuntia myöhemmin tiedettiin, että salissa oli yhteistä iltaa viettämässä yli 5 000 henkilöä.

Humppa-Veikkojen ja Kuusankos-

te näin runsaslukuisasti saapuneet yhtiöläistanssiaisiimme, sillä onhan tarkoituksenamme viettää tänään iloista perhejuhlaa. Viime tiistaina järjestetty pääjuhla oli arvokas ja juhlatunnelma oli sekä herkkä että aito. Tänään tapaamme leppoisemmissä merkeissä iloisesti karkeloiden ja vapaasti seurustellen.

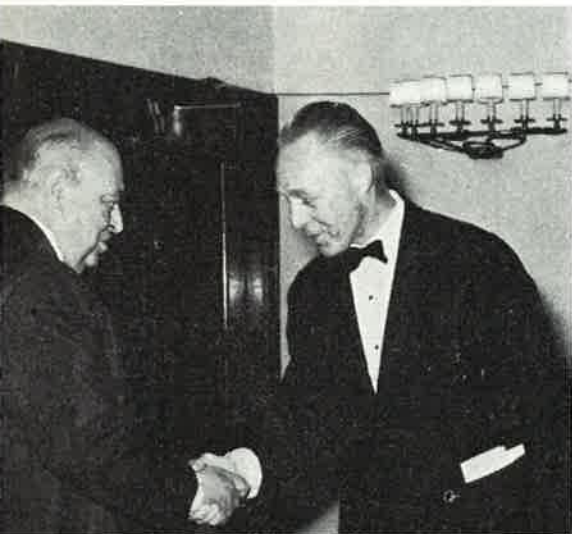
— Juhlavuosi monine tapahtumineen on vaatinut valtaisan järjestelytyön, jonka läpivieminen ei olisi ollut mahdollista ilman satojen yhtiöläisten panosta. Tässä yhteydessä onkin voitu todeta, että kanssakäyminen eri yhtiöläisryhmien kesken on tullut vapaammaksi ja välittömämmäksi. Olemme oppineet tuntemaan toisemme paremmin ja monet epäluulot ovat poistuneet. Tässä näenkin yhden juhlavuoden myönteisimmän puolen ja siitä lankeaa kiitos teille kaikille, sanoi tuomari Hernberg.

Yläpuolella poseeraavan näyttelijä *Leo Lastumäen* esiintymistä odotettiin Voikkaalla suurella jännityksellä. Kun hän astui lavalle, puhkesi tuhatpäinen yleisö raukuviin suosionosoituksiin. Huonoksi onneksi vain äänentoistolaitteet eivät olleet samalla aaltopituudella tämän suositun televisio-koomikon kanssa, joten suurin osa hänen tarinoistaan meni ohi korvien. Mutta hauskaa tuntui yleisöllä kaikesta huolimatta olleen, kuten vasemmalla olevasta kuvasta voi havaita.

Juhlavuoden johdosta järjestettiin 9. kesäkuuta yhtiön koti- ja ulkomaisille liiketuttaville sekä valtiovallan, ammattijärjestöjen ja viranomaisten edustajille juhlailllaiset Ravintola Kalastajatorpalla Helsingissä. Juhlaan osallistui kaikkiaan 400 henkilöä. Paria päivää myöhemmin juhlaan osallistuneet ulkomaiset vieraat tekivät retkeilyn Kuusankoskelle, missä heille esiteltiin mm. yhtiön uusinta hienopaperikonetta sekä Verlan tehdasmu-seota. Kaukaisimmat ulkomaiset vieraat olivat saapuneet aina Etelä-Afrikasta ja Yhdysvalloista.

Vuorineuvos Kurt Swanljungin vierustoverina illallispöydässä istui teollisuusministeri Seppo Lindblom (vas.)

Yhtiön koti- ja ulkomaisille liiketuttaville järjestettiin illallistilaisuus Helsingissä

Yhtiön hallituksen puheenjohtaja, pääjohtaja Mika Tiivola toivottamassa vuorineuvos Juuso Waldenin tervetulleeksi juhlailllisille. Alakuvassa ovat keskusteluun syventyneinä suunnittelujohtaja P. G. Michelsson (vas.), vuorineuvos K. E. Ekholm ja mr. Samuel Efron.

Helsingin juhlan osanottajat koontuivat ennen illallistilaisuuden alkua Ravintola Kalastajatorpan rantapuistoon, minne oli järjestetty cocktail-tarjoilu. Vilkkaan seurustelutuo-kion jälkeen juhlavieraat siirtyivät ravintolasalin puolelle. Illallistilaisuuden pääpöytään, jossa toimi isäntänä yhtiön hallituksen puheenjohtaja, pääjohtaja *Mika Tiivola*, ohjattiin vuorineuvos *Jacob von Julin*, pääjohtaja *Olavi Mattila*, SAK:n puheenjohtaja *Niilo Hämäläinen*, valtiovarainministeri *Mauno Koivisto*, kansanedustaja *Heikki Hykkäälä*, tohtori *Günther Vahlbruch*, vuorineuvos *Paavo Honkajuuri*, johtaja *Heikki Valvanne* ja johtaja *Jens Lange-Lyche*. Illallistilaisuuden yhteydessä piti yhtiön puolesta vieraille puheen pääjohtaja Mika Tiivola. Valtiovallan tervehdyksen juhlivalle Ky-

min Osakeyhtiölle esitti valtiovarainministeri *Mauno Koivisto*. Juhlailallisille osallistui kaikkiaan 400 valtiollaan, viranomaisten, työmarkkinaym. järjestöjen, Kymiyhtiön tytäryhtiöiden ja eri tehtaiden sekä ulkomaisten ja kotimaisten liiketuttavien edustajaa.

Juhlavieraiden pöytäänopastajina toimivat tunnetut kaunottaret *Satu Östring* ja *Harriet Eriksson* yhdessä neljän apulaisensa kanssa. Viihdemusiikkia juhlassa esitti kapellimestari *George de Godzinsky*n orkesteri.

Rovien iltatilaisuus Ravintola Savoyssa

Juhlailallisille osallistuneiden ulkomaisten vieraiden rouville järjestettiin Ravintola Savoyssa samanaikaisesti Kalastajatorpan juhlan kanssa oma iltatilaisuus, jonka emäntinä toimivat rouvat *Kirsti Tiivola* ja *Louise Swanljung*. Tilaisuuden ohjelmaan kuului mm. mannekiiniesitys.

Ulkomaisten vieraiden retki Kuusankoskelle ja Verlaan

Puolisensataa Helsingin juhlaan osallistunutta yhtiön ulkomaista liiketuttavaa eri puolilta maailmaa teki sunnuntaina 11. kesäkuuta retkeilyn Kuusankosken tehtaille. Vieraat otettiin vastaan Koskelassa, missä heille esiteltiin yhtiön toimintaa ja näytettiin uusi värilyhytelokuva 'Puu Kymin paperina maailmalle'. Tämän jälkeen vieraat tutustuivat

Yläkuvassa isännöitsijä *Magnus Wangel* (vas.) esittelemässä tekn.joht. *Olli Reenpäälle* ja toimitusjohtaja *Raymond G. Auwarterille* yhtiön omalle tuotteelle painettua menu-listaa. Alempana valtiovarainministeri *Mauno Koivisto*, joka esitti juhlassa valtiollaan tervehdyksen, seurustelemassa illallisvieraiden kanssa.

ryhmissä yhtiön keskusarkistossa olevaan juhluvuoden arkisto- ja valokuvanäyttelyyn sekä yhtiön uusimpaan paperikoneeseen, PK 7:ään Kuusaaniemen tehdasalueella.

Tutustumiskäyntien jälkeen vieraat palasivat Koskelaan, missä heille tarjottiin juhlaa. Lounastilaisuuden isäntänä toimi vuorineuvos *Kurt Swanljung*. Myöhemmin iltapäivällä vieraiden matka jatkui Verlaan, missä heille esiteltiin tehdasmuseota sekä yhtiön henkilökunnan lomakylää. Museoesittelyn yhteydessä vieraillo oli tilaisuus nähdä myös dokumenttielokuva 'Näin tehtiin Verlassa käsipahvia'. Illalla vieraat palasivat takaisin Helsinkiin.

Ulkomaisille liiketuttaville järjestettiin Helsingin juhlan jälkeen retkeily Kuusankosken tehtaille. Vieraat tutustuivat myös Verlan tehdasmuseoon, mistä viereinen kuvamme.

Kahdeksan vuotta sitten lakkautettu Verlan vanha puuhiomo ja pahvitehdas on herännyt uudelleen eloon, sillä 14. toukokuuta Verlan satavuotias ruukki vihittiin tehdasmuseoksi. Tilaisuus liittyi Kymen Osakeyhtiön juhlavuoden tapahtumiin. Lämminhenkisen vihkiäisjuhlan tervehdyspuheen piti museotoimikunnan puheenjohtaja, isännöitsijä **Magnus Wangel**. Juhlapuhujana oli opetusneuvos **Veikko Talvi**. Selänpään soittokunnan ja Kultakurkut-kvartetin musiikkiesitysten lisäksi vanhat verlalaiset kertoivat sosiaalipäällikkö **Keijo Jokirannan** haastattelemina ruukin työmenetelmistä ja tehdaskylän elämästä. Tilaisuudessa kuultiin lisäksi Kymen lääninhallituksen, Suomen Kotiseutuliiton, Kymenlaakson Maakuntaliiton sekä Jaalan ja Valkealan kuntien tervehdykset. Tehdasmuseon toteuttajia kiitti yhtiön hallituksen puolesta pääjohtaja **Mika Tiivola**.

Verlan vanha puuhiomo ja pahvitehdas vihittiin toukokuussa tehdasmuseoksi

Isännöitsijä Magnus Wangelin tervehdyspuhe Verlan tehdasmuseon vihkiäisissä

Olemme tänään kokoontuneet Verlaan viettämään Verlan tehdasmuseon vihkiäisjuhlaa. Iloitsen siitä, että kutsuamme on noudatettu näin runsaslukuisasti. Lausun teidät kaikki museotoimikunnan puolesta sydämelisest tervetulleiksi.

Tässä tilaisuudessa on paikallaan kertoa Verlan tehdasmuseoajatuksen kehitysvaiheista ja itse museon toteuttamistyöstä.

Verlan museo-
toimikunnan
puheenjohtaja,
isännöitsijä
Magnus Wangel
piti vihkiäis-
tilaisuudessa
tervehdyspuheen

Aikanaan Verlan tehtaan konttoripäällikkö T. M. A. Ilmonen paneutui Verlan seudun ja tehtaan historiaan laatien Kymiyhtymä-lehden kaksi ansiokasta kirjoitusta. Vuonna 1951 vastikään Kymiyhtymä-lehden vastaavaksi toimittajaksi tullut maisteri Veikko Talvi esitteli Verlan tehdasta ensimmäisen kerran museaalista näkökulmasta ja vuosien mittaan Verlan tehtaan museaalinen arvo tuli yhä ilmeisemmäksi. Verla alkoi saada huomiota osakseen ja niinpä vuonna 1964, jolloin tehtaan toiminta heinäkuussa lakkasi, mm. Paper Trade Journal julkaisi siitä laajan artikkelin.

Muistitiedon ja tehdastyön muistiinmerkitsemisen ohella eri työvaiheet valokuvattiin tarkoin ja tehtaan ollessa viimeisiä päiviä käynnissä metsänhoitaja Tauno Kapari sekä maisteri Veikko Talvi filmasivat eri työvaiheet ja tuotantomenetelmät. Tämän harvinaislaatuisen elokuvan, jonka nimenä on 'Näin tehtiin Verlassa käsipahvia', saamme nähdä tässä museojuhlassamme.

Marraskuussa 1966 maisteri Veikko Talvi esitti Kymin Osakeyhtiön johdolle kirjallisen ehdotuksen Verlan tehtaan säilyttämiseksi ja kunnostamiseksi tehdasmuseoksi, josta tulisi

Vihkiäistilaisuuden
puhujana esiintyi
opetusneuvos
Veikko Talvi

julkinen museonähtävyys. Perusteluissaan hän mainitsi mm., että Kymenlaaksossa on ennestään kaksi tehdasmuseota, Strömforsin vasarapaja Ruotsinpyhtäällä ja Karhulan lasimuseo. Sen sijaan Kymenlaaksosta, puunjalostusteollisuuden keskuksesta, puuttuu tätä maamme tärkeintä teollisuudenalaa esittelevä museo. Tähän tarkoitukseen Verlan tehdas, jossa menetelmät olivat pysyneet alkupeiräisinä ja rakennukset sekä koneet säilyneet entisellään, olisi mitä kiitollisin nähtävyys puunjalostusteollisuuden alkuvaiheista.

Ajatus tehdasmuseosta jäi muutamaksi vuodeksi kypsyymään, kunnes

kesäkuussa 1969 Kymin Osakeyhtiön hallituksen vieraillessa Verlassa, jossa jo silloin toimi yhtiön lomakeskus, yhtiön hallitus suhtautui myönteisesti

museosuunnitelmaan. Välittömästi hallitus nimitti museotoimikunnan, johon tulivat allekirjoittanut puheenjohtajaksi, varatuomari Olof Hernberg sihteeriksi ja muiksi jäseniksi sosiaalipäällikkö Åke Launikari sekä maisteri Veikko Talvi. Museotoimikunta sai tehtäväkseen laatia entistämissuunnitelman, kustannusarvion sekä konkreettisen ehdotuksen tehtaan muuttamiseksi museoksi. Toimikunnan ehdotus hyväksyttiin ja sitä varten myönnettiin tarvittavat varat.

Museotoimikunta sai arvokasta asiantuntija-apua valtionarkeologi Nils Cleveltä ja Muinaistieteellisen toimikunnan arkkitehdiltä Heikki Havakselta, jotka kumpikin pitivät tehtaan ja siihen liittyvän miljööön säilyttämistä museonähtävyytenä aivan erinomaisena ajatuksena. Niin ikään museotoimikunta on voinut käyttää hyväkseen Suomen Museoliiton edustajan maisteri Jorma Heinosen asiantuntemusta.

Tehtasrakennusten korjaustyöt suoritettiin kesän 1970 aikana Rakennus- ja

Sosiaalipäällikkö Keijo Jokiranta (vas.) haastatteli tehtaan entisiä työntekijöitä. Haastateltavat vas:lta Jalmari Seppälä, Lempi Mustonen, Yrjö Tuominen, Lempi Niemi ja Emil Pessa.

Tehtasmuseon vihkiäistilaisuus pidettiin tehtaan yläpihassa, joka on aivan kuin vanha linnan piha (alla)

Louhintatyö Lunkka & Eloranta Kouvolasta. Kunnostustyön aikana todettiin, että tehdas oli päässyt pahasti rappeutumaan ja voidaankin sanoa, että korjaustyöt tehtiin sopivalla hetkellä. Suurin entistämistyö oli kuorimon 1950-luvun alkupuolella tulipalossa tuhoutuneen kahden päädyn uudelleen rakentaminen. Kattoja jouduttiin osittain uusimaan ja korjaamaan, samoin puusiltoja ja käytäviä. Kattojen korjaukseen osallistui Kouvolan Peltityö. Yhtiön puolesta toimi rakennusvalvojana yllirakennusmestari Aarne Pajula.

Tehtaan koneiston suojaamissuunnitelman teki teknikko Ossi Mälkiäinen Voikkaan tehtaalta ja suojaustyöt suoritettiin Voikkaan paperitehtaan kunnossapitoryhmän toimesta kesällä 1971. Samanaikaisesti sisätilat maalattiin ja tehdas siistittiin.

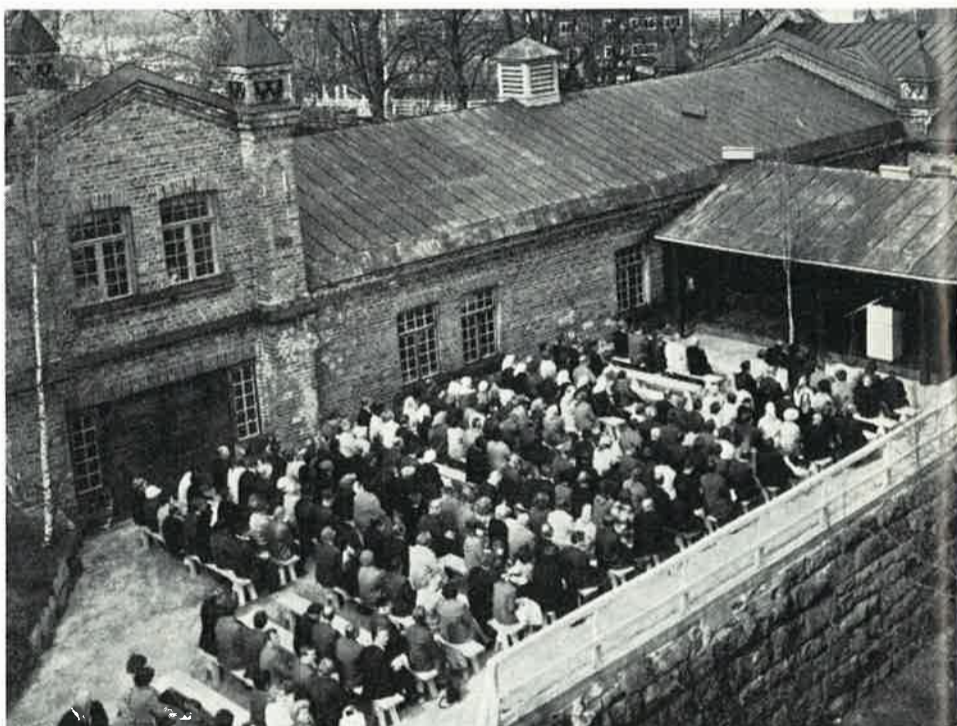
Maalaustyön urakoi Maalausliike Valkinen & Kohonen. Värisävyt määräytyivät seinistä ja pilareista löydettyjen alimmaisten värien mukaan, joten ne vastaavat alkuperäisiä.

Koska tehdas pysäyttämisen yhteydessä hiomapuut käytettiin melko tarkasti loppuun ja pahviarkkejakaan

ei jäänyt riittävää määrää museaalista näytteillepanoa ajatellen, on tarvittu sekä raaka-ainetta pahvitäydennystä. Tarvittavat kuoritut hiomapuut, pahviarkit ja paalit on hoidettu Voikkaan puuhiomolta käsin ja näistä hankinnoista ovat vastanneet ylimestari Esko Eloranta sekä teknikko Keijo Salonen. Niin ikään piiriesimies Väinö Ahlrothin asiantuntemusta on käytetty puuasioissa hyväksi.

Erittäin innostuneesti Verlan tehtaan entistämässä ovat olleet mukana Verlan tehtaan eläkeläiset ja heidän avullaan tehdas onkin kyetty kunnostamaan ja saattamaan mahdollisimman entiselleen. Erittäin aktiivisen panoksen käytännön järjestelyissä on antanut sosiaalipäällikkö Keijo Jokiranta.

Verlan tehdasta museoksi järjestettäessä on johtavana periaatteena ollut päätös, että ainoastaan Verlan tehtaan käytössä olleet laitteet ja koneet ovat näytteillä. Muualta tuotuja esineitä ei siten ole museossa. Kutakin työvaihetta selventämään on asetettu valokuvasuurennoksia ja muuta kuva-aineistoa. Suurennot on teh-

nyt Mainosvalokuvaamo Pietinen, kuvien taiton taiteilija Topi Valkonen ja liimauksen näyttelylevyille yhtiön kirjapainon sitomo.

Rakennuksista on purettu ainoastaan pahvien kesäkuivaamo, koska se oli lahoamaisillaan ja koska sen kunnostaminen olisi siten tullut kalliiksi. Mutta tämäkin rakennus on tallennettu pienoismallina, jonka on yksityiskohtia myöten alkuperäisen mukaisesti tehnyt metsäteknikko Urpo Markkanen.

Kaikki Verlan tehtaan kunnosta-

Selänpään
Soittokunta
esiintyi
vihkiäisjuhlan
alkajaisiksi

Juhlan yleisöä
kuvattuna
haastattelu-
tilaisuuden aikana.

Opetusneuvos Veikko Talven
juhlapuhe Verlan
tehdasmuseon vihkiäisjuhlassa

Kun 23-vuotias insinööri Hugo Neuman saapui rohkeine unelmineen vuonna 1871 Verlankosken äärelle, hankki hän omistukseensa Jaalan — silloisen Iitin — puoleiselta rannalta huonokuntoisen kotitarvemyllyn siihen kuuluvine maa-alueineen sekä koskiosuuksineen. Mylly oli ikimuis-toisista ajoista kuulunut neljälle talolle, yhdelle Palojärven ja kolmelle Jaalan kylän talolle. Mylly on merkitty karttoihin vuosina 1773—75 ja isojaon sekä osajaon asiakirjoissa siitä käytetään nimeä Wörlä, Wäärälä ja Wärälä kvarnplan. Paikannimien tulkitseminen on houkuttelevaisuus-

mis- ja entistämistöihin osallistuneet ovat osoittaneet suurta kiinnostusta ja huolellisuutta tässä erikoislaatuudessa tehtävässä. Käytän tässä tilaisuutta hyväkseni ja lausun museotoimikunnan puolesta parhaat kiitokseni kaikille, jotka ovat myötävaikuttaneet Verlan museon aikaansaamiseen.

Kun tehdas nyt avaa ovensa tämän juhlan kutsuvieraille ja tänä iltana myös yleisölle, toivon että suoritettu työ saisi kaikkien hyväksymisen. Toivon myös, että Verlan tehdas pystyisi näyttämään tämän päivän museossa kävijöille ja tuleville polville, millainen oli puunjalostuksen alku maassamme.

Arvoisat juhlavieraat. Verlan ensimmäisen hiomon toiminnan alkamisesta on tullut kuluneeksi sata vuotta

ja sata vuotta sitten alettiin rakentaa tehtaita Kuusankosken äärelle. Tämä Kymin Osakeyhtiön juhluvuonna vihimme Verlan tehtaan museoksi.

Entisessä keilapaviljongissa toimi juhlan aikana postitoimisto ja matkamuistomyymälä. Etenkin tehdasmuseota kuvaavat postikortit tekivät kauppansa, kun lähtevä posti lisäksi leimattiin Verlan erikoisleimalla.

destaan huolimatta vaivalloista ja erehtymisen mahdollisuus suuri, mutta tässä tapauksessa voisi kyllä olettaa, että nimi oli alun perin Väärälä tai Värälä. Se olisi saanut nimensä virran juuri kosken kohdalla tekemästä

Verla-muoto ei ole alkuperäinen, vaan paikkakunnan murretta tuntemattoman maanmittarin tekemä, joka sitten ruukin nimeksikin sopi paremmin kuin jokin Väärälä tai Värälä.

Jaalan jakokunnan 1830-luvun alussa tehdyssä tiluskartassa myllytontti erotettiin jakokunnan muista ympärillä olevista tiluksista yhtä suureksi tontiksi kuin se on ollut tehtaaseen aikanaan. Samalla määrättiin, kuinka suuren osan tontista kukin talo omisti, mutta myös sanottiin, että tonttialue jäisi osakkaitten yhteiseen nautintaan. Se erotettiin rajalinjalla asianmukaisesti vahvistetulla kartalla vuonna 1849. Teollisuuden käyttöön jouduttuaan myllytontti lohkaistiin erityiseksi koskitilaksi vuonna 1883. Sitten siitä on kärsäjäyty kuten melkein kaikista Suomen koskista, joihin on perustettu teollisuuslaitoksia tai vesivoimaloita. Päätöksellään 1909 Turun hovioikeus ratkaisi kosken Jaalan puoleisen vesivoiman käytön Verlan Puuhiomo- ja Pahvitehdas Osakeyhtiön hyväksi. Kosken itärannan myllytontti koski-osuuksineen on edelleenkin Selänpään kylän yhteistä omaisuutta.

Verlan puuhiomo ei ollut ensimmäinen teollisuuslaitos näillä seuduilla. 1700-luku oli Kymenlaaksossa ve-

Tehtaan alapihan kautta siirryttiin kokoojakoneilta kuivaamoon. Vas:ltä pääjohtajat Aatos Erkko, Mika Tiivola ja Esko Rekola.

sisahojen eli sahamyllyjen kukoistuskautta. Keskuspaikaksi muodostui nykyinen Myllykoski, jossa sijaitsivat Ummeljoen ja Viialan sahat. Ne eivät laskeneet lähelleen yläjuoksulle muita sahoja, mutta tänne pohjoiseen Kymenlaaksoon ja eteläiseen Savooneen niitä syntyi. Verlan koskesta pohjoiseen Siikakoskella ja Voikoskella toimi vesisaha, aika ajoin koskien kummallakin rannalla, kulkihan

Kutsuvieraiden joukossa oli runsaasti Verlan tehtaan eläkeläisiä. Vas:ltä Anna Lahti sekä Aino Tanner ja hänen veljensä vaimo Aino Tanner katselemassa entisiä työpaikkojaan tehtaassa. Museossa on esillä useita valokuvasuurenoksia (oik.), jotka esittävät tehtaan työläisiä sekä eri työvaiheita.

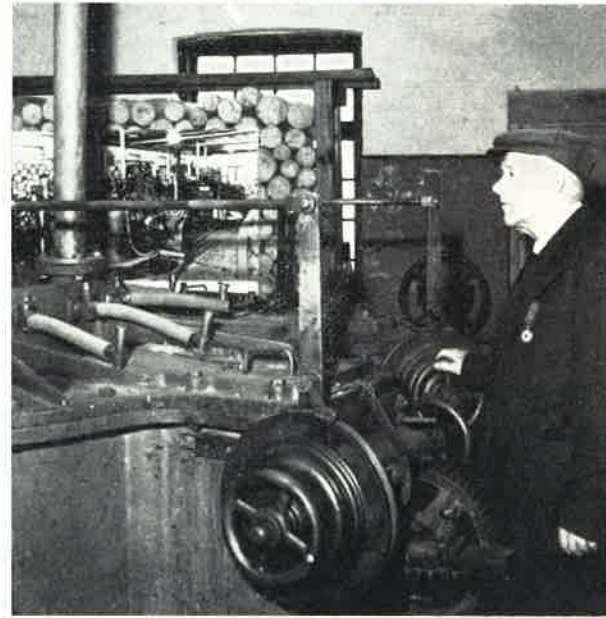
mutkasta tai olisi sitten alun perin henkilö nimi. Etelämpänä Kymijoen varrella Elimäellä on Kustaa III:n sodan rauhanteosta tunnettu Värälä, joka kylläkin Elimäen murteen mukaan on Väärälä, joka tapauksessa sukulaisvivahteinen nimi Verlan vanhoille nimiasuille. Olettaisn, että

valtakunnan raja pikkuvihan päätymisestä vuodesta 1743 aina vuoteen 1812 tätä vesistöä myöten. Valkealan ja Mäntyharjun rajalle erämaahan perustettiin vielä niinkin myöhään kuin vuoden 1830 tienoilla Tervarummun vesisaha. Nämä aivan kannattavuussäteen reunamilla toimineet vesisahat kuuluivat Haminan ja Loviisan porvareille. Talolliset rahtasivat lankut ja laudat näihin satamakaupunkeihin ja vähäinen rahtimaksu saatiin tavallisesti joko suolana tai rautana.

Neumanin yritys oli kuitenkin aivan uudenlainen tuotantolaitos ja se käytti raaka-aineenaan siihen saakka

min. Hän laajensi myllyrakennustaan kaksikerroksisella, korkeiden pilareiden varaan pystytetyllä hirsirakennuksella ja siirsi Selänpään kylästä ostamansa vanhan riihen hiokearkkien kuivaamoksi. Mutta eivät muutaakaan hiomot olleet vielä tuohon aikaan komeita laitoksia. Ne rakennettiin järjestään hirsistä ja lattiat sekä välipohjat tehtiin lankuista järeitten parrujen päälle. Rakennukset katettiin tavallisesti päreillä. Niinpä Kuusankoski-yhtiön ensimmäisessä tehtaassa Myllysaarella oli ainoastaan pahvikuivaamo katettu asfalttihuovalla. Kymintehdas oli sen sijaan kauttaaltaan katettu huovalla, mutta

Tehtaassa on kaksi v:lta 1903 olevaa pystyakselistä, nykäyssyöttöistä hiomakonetta. Oik:lla Jalmari Seppälä, joka palveli Verlan tehtaassa 48 vuotta.

Vuorineuvos Kurt Swanljung tarkastelemassa turpiinin hammaspyörää. Taustalla hymyilee varatuomari Olof Hernberg.

jokseenkin arvotonta kuusipuuta. Käyttövoimansa hiomo sai koskesta vesiturpiinin välityksellä ja hiomakoneen lisäksi Neumanin pienessä tehtaassa oli ainakin yksi silinterikookoojakone, käsin väännettävä puristin ja katkaisusirkkeli. Koneet saatoivat olla kotimaista valmistetta, sillä Suomessa opittiin varsin pian valmistamaan sekä vesiturpiineja että hiomakoneita. Tehtaassa työskenteli kaksi hiojaa, kaksi ylösottajaa, kaksi sirkkelimiestä ja muutama sekatyömiehen.

Neumanin hiomo oli maamme 12 ensimmäisestä hiomosta vaatimatto-

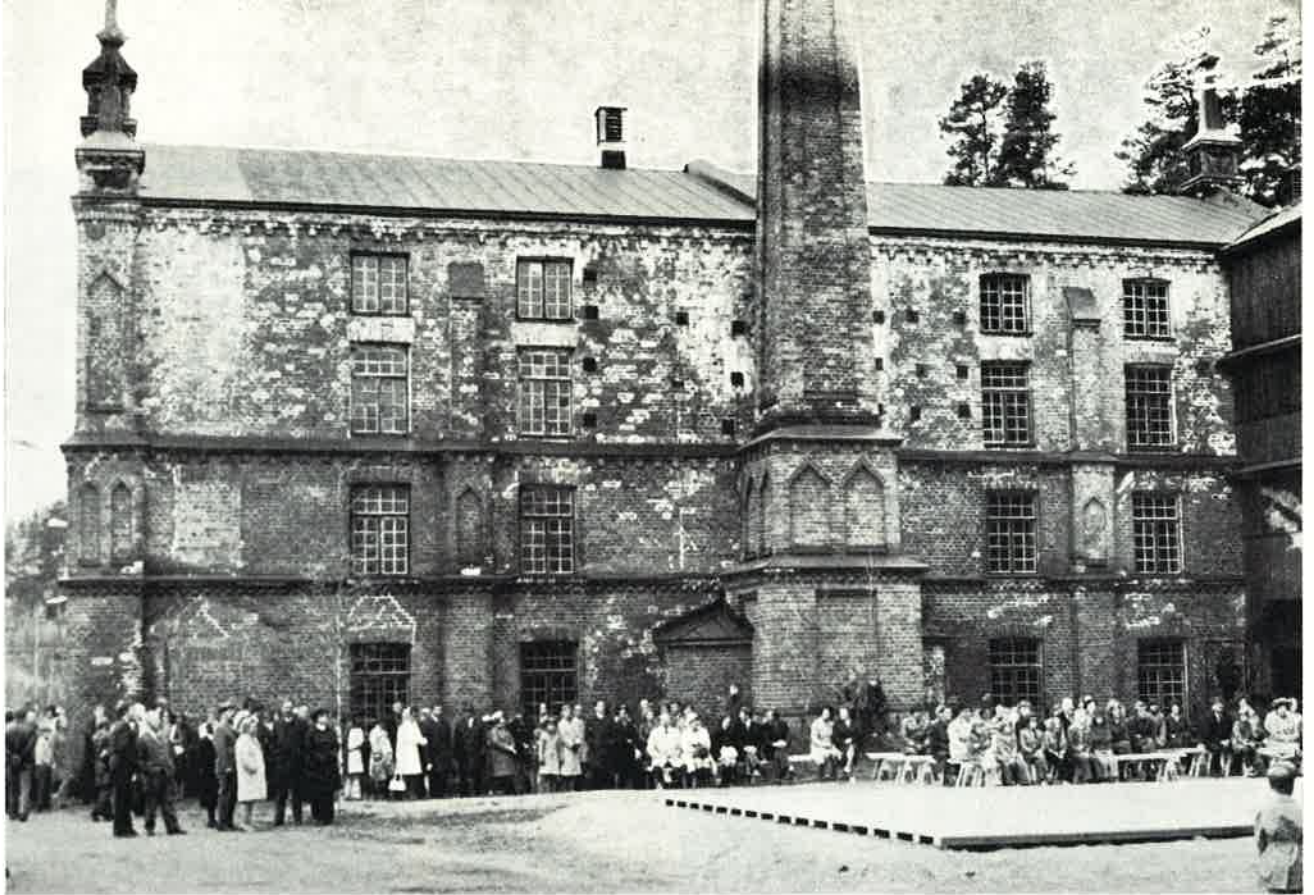
sita pidettiin maan parhaiten rakennettuna laitoksena alallaan.

Neumanin yritys kuljettaa massakollit vesitse kirkkoveneen kaltaisilla suurilla veneillä Parikan- ja Puolakankosken kautta Pyhäjärveen ja Kymijoen suvantojärvien kautta lähelle Kausalan asemaa osoittautui liian hankalaksi. Ainakaan vuonna 1873 ja sen jälkeen ei Kausalan aseman kautta lähetetty yhtään massapaalia. Neuman siirtyi yksinomaan hevoskuljetukseen valiten lähetyksensä Utin, jonne Verlasta oli matkaa noin kolme ja puoli peninkulmaa, talvikelillä hieman vähemmän.

Verlan toistamiseen rakennetun tehtaahan alettua vuonna 1882 toimintansa rahdattiin paalit vuonna 1875 perustetulle Kouvolan asemalle, jossa tehtaalla oli rautatien alueella oma varastorakennus. Savon rautatien valmistuttua vuonna 1889 ajomatka tehtaalta Selänpään asemalle lyheni seitsemään kilometriin.

Selänpään talolliset saivat nyt jälleen rahdinajoa, tällä kertaa lankkujen ja lautojen sijasta massakolleja, joita mahtui ajoneuvoihin enintään kaksi tai kolme. Mutta huonoilla ilmoilla ja kelirikon aikaan talolliset eivät olleet halukkaita lähtemään. Niinpä patruuna Kreidl joutui useastikin kirjoittamaan konsuli Dippelille Viipuriin tähän tapaan: "Kun hiomamestari Kronholm itse eilen kolmannen kerran viikon sisään teki kiertomatkan kylissä, sai hän joka talossa vastaukseksi, etteivät talolliset lähde liikkeelle, vaikka kuormasta maksettaisiin 5 markkaa." Siksi tehtaahan olikin ryhdyttävä hankkimaan itse hevosia, mihin sillä Ojaselan suuren tilan siirryttyä tehtaahan omistukseen vuonna 1896 olikin aikaisempaa paremmat mahdollisuudet.

Markkinoilla vallinneen lamakauden takia ei 1870-luvun loppupuolella maahamme perustettu yhtään uut-

ta puuhiomoa. Sitävastoin 1880-luvun alusta lähtien alkoi toinen puuhiomoiden perustamiskausi. Teknillisiä parannuksia ei tuolloin vielä sanottavastikaan tapahtunut, mutta kokemusta ja taitoa oli jo enemmän käytävissä.

Varsinkin Verla joutui ammattitaitoihin käsiin. Kun Gottlieb Kreidl vuonna 1881 osti Neumanilta vuonna 1876 tulipalossa tuhoutuneen hionon jäännökset ja myllytontin, sai hän yhtiökumppaneikseen Louis Haenelin ja Wilhelm Dippellin. Kreidl oli itävaltalainen paperimestari, joka oli houkuteltu Kuusankoski-yhtiön paperitehtaaseen. Haenel oli taas hänen virkaveljensä Kuusankosken toisella rannalla Kymintehdaalla. Kreidl oli ostanut Verlasta tehtaapaikan hyvin otolliseen aikaan, sillä kuukausi kaupanteosta Kuusankoski-yhtiön tehdas paloi ja Kreidl olisi joutunut etsimään itselleen toista työpaikkaa, koska Kuusankoski-yhtiöllä ei ollut mahdollisuutta rakentaa uutta paperitehdasta. Haenelin osallistumista Verlan yritykseen ei katsottu suopein silmin

ja niinpä hän joutuikin eroamaan Kymiyhtiöstä. Konsuli Dippell oli varakas ja hänen kauppahuoneellaan oli erinomaiset edellytykset hoitaa Verlan tehtaan tuotteiden myynti.

Verlan tehdas alkoi menestyä. Omistajat myös luottivat yritykseen. Muutoin he eivät olisi rakentaneet tehdasta 1890-luvulla niin perinpohjaisesti ja aivan erityistä huolta tehtaan ulkonäköön kiinnittäen. Kun sahamyllyjen tavoin muut Pohjois-Kymenlaakson pienten koskien rannoille rakennetut tehtaat — täällä niitä on ollut useita — ovat toiminnassa olevaa Voikosken tehdasta lukuun ottamatta vaipuneet unohduksiin ja niiden ulkonaiset jäännöksetkin alkavat hävitä, on Verlan tehdas sen sijaan säilynyt ja herännyt uudelleen eloon. Tosin meidän on myös tässä tapauksessa todettava, että sekin alkoi jäädä unohduksiin. Rakennusten kauneutta ei enää nähty ja koneiden sekä valmistusmenetelmien historiallinen merkitys alkoi hämärtyä. Näin käy usein. Tulemme sokeiksi sille, minkä näemme keskelämme ja minkä katsomme aikansa

Verlan tehtaan kuivaamo-osan monumentaalinen seinä oli yleisöjuhlan koristeellisena taustana

eläneeksi. Siksi maassamme onkin parhaillaan käynnissä kilpailu 'Suomen seitsemän ihmeen' löytämisestä. Verla on yksi tällainen ihme ja sen ihmeellisyys tulee ajan mukana vain kasvamaan.

Toistaiseksi me olemme hoitaneet vasta osan Verlan tehdasperinteen talentamisesta. Tällä tehdaskylällä on myös aivan erikoislaatuinen yhteiskunnallinen menneisyytensä. Tuskinpa voimme kuvitella paremmin säilynyttä patriarkallisesti johdettua ruukkikylää kuin tämä Verla. Se on ollut aivan kuin umpio, jossa on eletty omalla tavallaan, ajateltu omalla tavallaan, annettu töille ja esineille omat nimensä, seurattu tarkkaavaisesti kanssaihminen edesottamuksia, sanalla sanoen oltu verilalaisia ja eletty verilalaisittain. Tämä enemmänkin henkinen ruukkiperinne olisi myös nopeasti saatava talteen täydentämään tehdasmuseon rinnalla kuvaa vanhasta Verlasta.

Jatkoa sivulla 40

**Yhtiön hallituksen jäsen
fil.tohtori
Carl-Eric Olin
70-vuotias**

Yhtiön hallituksen jäsen, fil.tohtori Carl-Eric Olin täytti 70 vuotta 15. 6. Hän on syntynyt Porissa. Hän tuli ylioppilaaksi 1920, valmistui fil.kandidaatiksi 1925 ja väitteli tohtoriksi 1933. Hänen väitöskirjansa aihe käsitteli puutavaran tuotantoa ja kauppaa. Hän toimi 1928—1938 Åbo Akademin kauppa- korkeakoulun kauppaopin opettajana, 1928—1933 Åbo Underrättelserin kauppaosaston toimittajana ja 1933—1938 lehden päätoimittajana sekä Turun sanomalehti- ja kirjapaino Oy:n toimitusjohtajana. Suomen Teollisuusliiton apulaisjohtajana hän oli 1938—1942 ja toimitusjohtajana 1946—1962. Oy Vuoksenniska Ab:n Imatran Rautatehtaan isännöitsijänä hän toimi 1942—1944. Helsingin Osake-Pankin pääjohtajan virkaa hän hoiti 1944—1946 ja 1962—1967. Hän oli lisenssiasiain valvontaneuvoston jäsen 1953, Vakuutusyhtiö Fennian hallintoneuvoston puheenjohtaja 1946—1959 ja myöhemmin varapuheenjohtajana sekä toimi myös Henkivakuutusyhtiö Patrian hallintoneuvoston, Ekonomiska Samfundetin, Sigrid Juséliuksen ja Helsingin arvopaperipörssin pörssikomitean puheenjohtajana. Kymin Osakeyhtiö on käyttänyt hyväkseen hänen monipuolista talouselämän tuntemustaan. Yhtiön hallitukseen hän on kuulunut v:sta 1962 lähtien.

**Yhtiön markkinointijohtaja
varatuomari
Carl-Erik Hortling
50-vuotias**

Yhtiön markkinointijohtaja, varatuomari Carl-Erik Hortling täyttää 50 vuotta 8. 7. Hän on syntynyt Helsingissä ja tuli ylioppilaaksi 1939 Nya Svenska Läroverketistä. Ylemmän oikeustutkinnon hän suoritti Helsingin yliopistossa 1947 ja Master of International Law-tutkinnon New Yorkin yliopistossa 1953. Varatuomarin arvon hän sai 1950. Suomen Paperitehtaitten Yhdistyksen palvelukseen hän tuli 1947 ja nimitettiin apulaisjohtajaksi 1957. V:sta 1958 hän toimi Hampurissa Finnpapier-, Finnkarton- ja Druckpapier-Agentur-yhtiöiden johtajana. Kymin Osakeyhtiön palvelukseen myyntijohtajaksi hän tuli 1967 ja nimitettiin markkinointijohtajaksi 1969. Hän kuuluu yhtiön sisäiseen johtokuntaan, PTS-toimikuntaan ja -työvaliokuntaan. Hän on ollut v:sta 1971 lähtien myös Kymin Osakeyhtiön Länsi-Saksassa olevan tytäryhtiön Kymmene Papier GmbH:n toimitusjohtajana. Kotka Woodexportersin hallitukseen hän on kuulunut v:sta 1969 lähtien ja toiminnut puheenjohtajana v. 1971. Hän on Suomen Paperitehtaitten yhdistyksestä eri osastojen hallituksen jäsen tai varajäsen, kuten myös Suomen Kartonkiyhdistyksessä ja Convertassa. Hän on niin ikään Scanfinin luottamusneuvoston jäsen ja sen puuvapaan ryhmän 1. varapuheenjohtaja.

**Yhtiön talousjohtaja
ekonomi
Olof Westerlund
50-vuotias**

Yhtiön talousjohtaja, ekonomi Olof Westerlund täyttää 50 vuotta 27. 7. Hän on syntynyt Helsingissä. Ekonomiksi hän valmistui Kauppakorkeakoulusta 1946. Hän toimi 1946—1948 konttoripäällikkönä Oy Wihurichart Ab:n, 1949—1950 Suomi Riggingin ja 1950—1951 G. Wuorio & Kumppanin palveluksessa. Yhtiömme palvelukseen tilintarkastajaksi hän tuli 1951. Kustannuslaskennan esimieheksi hänet nimitettiin 1956 ja kirjanpito- ja laskentapäälliköksi 1961. Nykyiseen tehtäväänsä yhtiön talousjohtajaksi hänet nimitettiin 1969. Hän kuuluu yhtiön sisäiseen johtokuntaan, PTS-toimikuntaan ja PTS-työvaliokuntaan. Hän toimii useiden yhtiöiden ja julkisten laitosten HTM-tilintarkastajana. Hän on seuraavien yhtiöiden hallituksen jäsen: Oy Finnish Peroxides Ab, Kymmene Papier GmbH ja Oy Aerator Ab. Helsingin Ekonomien Liikkeenjohdon kerhon jäsen hän on ollut v:sta 1951 ja Kymenlaakson Ekonomit ry:n varapuheenjohtajana vuoden. Kuusankosken verolautakunnan varajäsen hän on ollut v:sta 1960 ja Kiinteistö Oy Eläketalon hallituksen puheenjohtaja 1956—1969. Hän on PYP:n Kuusankosken konttorin valvoja. Hän on ollut useiden vuosien ajan Kuusankosken Lions-klubin jäsen ja osallistunut aktiivisesti sen toimintaan.

Merkkipäiviä

PÄÄKONTTORI

VALTO KYLÄJOKI

metsätöyönjohtaja Kymen tarkastusalueen Karkkilan piiristä täyttää 60 vuotta 18. 7. Hän on syntynyt Pusulassa ja asuu nykyisin omalla tilallaan Karkkilan Vuotinaisissa. Yhtiön palvelukseen hän tuli 1929 metsätöyömieheksi. Hänet nimitettiin 1935 vakinaiseksi työyönjohtajaksi. Hänen pääasiallinen työnsä on ollut oman piirinsä metsien hoito sekä hakkuu- ja ajotöiden valvonta. Lukuisat taimistot ovat hänen perustamiaan ja kertovat hänen työnsä tuloksista. Luonteeltaan ahkerana ja tasapuolisena hän on saavuttanut esimiestensä sekä alaisensa luottamuksen. Hän on aktiivisesti osallistunut paikallisen kalastuskunnan toimintaan.

EINO VOUTILAINEN

traktorinkuljettaja metsäosastolta täytti 50 vuotta 25. 5. Hän on syntynyt Varpaisjärvellä. Yhtiön palvelukseen Eero-lan kartanoon hän tuli 1959.

EEVA KALSO

sairaanhoidtaja Kymintehtaan poliklinikalta täyttää 50 vuotta 3. 8. Hän on syntynyt Rautjärvellä ja tuli ylioppilaaksi Jyväskylän tyttöluokiosta 1941. Sairaanhoidtajaksi hän valmistui Helsingin kaupungin Sairaanhoidtajakoulusta 1948 ja erikoistui leikkausosastolla 1948—1949. Hän toimi Marian sairaalan leikkausosastolla 1949—1953, jonka aikana hän oli puolen vuoden opintomatalla Ruotsissa. Kuusankosken alue-sairaalassa hän työskenteli 1953—1954.

Valto Kyläjäki

Eino Voutilainen

Yhtiön palvelukseen Kymintehtaan poliklinikalle hän tuli 1963. Helsingissä oloaikoinaan hän harrasti kilpasoutua, nykyisin hänen harrastuksensa kohteena ovat kielet.

KUUSANKOSKI

KALLE LUUKKONEN

kuljettimien huoltaja Kymen selluloosa-tehtaalta täytti 60 vuotta 2. 7. Yhtiön palvelukseen Haukkasuolle hän tuli 1944. Työskenneltyään eri osastoilla hän siirtyi 1966 Kymen selluloosatehtaalle. Hänen vapaa-ajan harrastuksiaan ovat kuntoliikunta, valokuvaus ja autotmatkailu.

ARVO SKINNARI

korjausmies Kuusanniemen selluloosa-tehtaan kunnossapitoryhmästä täytti 60 vuotta 2. 7. Hän on syntynyt Iitissä ja tuli yhtiön palvelukseen 1929 tukin-uittajaksi Kuusaan sahalle. Hän on työskennellyt myös mm. ulkotyöosastolla ja rakennusosastolla erilaisissa tehtävissä. Nykyiseen tehtäväänsä hän siirtyi 1964. Hän harrastaa kalastusta.

JOHANNES PARTALA

rakennustyöntekijä rakennusosastolta täyttää 60 vuotta 8. 7. Hän on syntynyt Salmassa ja tuli yhtiön palvelukseen 1946 Hallan tehtaalle. Kuusaan sahalle lämmittäjäksi hän siirtyi 1947 ja työskenteli siellä sahan toiminnan lopettamiseen vuoteen 1954 saakka. Sen jälkeen hän siirtyi rakennusosastolle. Harrastuksista mainittakoon omakotitalon hoito ja lehtiasiamiestoiminta.

ARVO NIILOLA

puhelin asentaja Kymen sähkökorjaimolta täyttää 60 vuotta 17. 7.

VEIKKO PERÄTALO

voitelija Kymen paperitehtaan kunnossapitoryhmästä täyttää 60 vuotta 28. 7. Hän on syntynyt Iitissä ja tuli yhtiön palvelukseen 1929. Työskenneltyään eri osastoilla hän siirtyi 1945 voitelijaksi Kymen paperitehtaalle.

VEIKKO HAUTANIEMI

sprin tislaja spritehtaalta täyttää 60 vuotta 1. 9.

TOIVO KORHONEN

varastonhoitaja Kuusanniemen varas-

Eeva Kalso

Kalle Luukkonen

Johannes Partala

Arvo Niilola

Veikko Perätalo

Toivo Korhonen

Matti Iiskola

tosta täyttää 60 vuotta 10. 9. Yhtiön palvelukseen hän tuli 1936. Hän on toiminut useita vuosia yhtiön Toimihenkilöiden Eläkekassan tilintarkastajana ja tuotantokomitean jäsenenä. Nuoresta pitäen hän on osallistunut yhteiskuntaelämään kiinnostuksen kohteena mm. kuorolaulu, teatteritoiminta, opinto- ja kerhotoiminta sekä maanpuolustustyö. Lisäksi hän on toiminut ammattijärjestössä ja res.aliupseeriyhdistyksessä. Sotilasarvoltaan hän on ylivääpeli.

INTO SUOMINEN

ylimestari Kymin paperitehtaan Yankeeosastolta täyttää 60 vuotta 20. 9. Hän on syntynyt Lohjalla. Yhtiön palvelukseen Kymin paperitehtaalalle prässipojaksi hän tuli 1929. Koneenhoitajaksi PK 2:lle hänet nimitettiin 1936. Valmistuttuaan teknikoksi 1946 Tampereen Teknillisestä oppilaitoksesta hänet 1947 nimitettiin vuoromestariksi ja 1957 ylimestariksi.

AHTI PESSÄ

kirvesmies Voikkaan paperitehtaan kunnossapitoryhmästä täyttää 50 vuotta 17. 7. Hän on syntynyt Valkealassa ja tuli yhtiön palvelukseen 1949 varamie-

heksi Voikkaan puuhiomolle. Hän siirtyi 1951 Voikkaan rakennusosastolle ja on työskennellyt v:sta 1959 lähtien kirvesmiehenä.

MATTI IISKOLA

kattilamuurari Kymin selluloosatehtaan kunnossapitoryhmästä täyttää 50 vuotta 20. 7. Hän on syntynyt Jaalassa ja tuli 1948 yhtiön palvelukseen Voikkaan selluloosatehtaalalle. Seuraavana vuonna hänestä koulutettiin kattilamuurari. V:sta 1964 hän on työskennellyt Kymin selluloosatehtaalalla. Vapaa-aikoinaan hän on toiminut muurarina omakotitalojen rakennuksilla. Nykyisin kalastus on hänen ensisijainen harrastuksensa.

NIILLO VIKMAN

merkkajaaja Kymin paperitehtaan PK 7:ltä täyttää 50 vuotta 25. 7. Hän on syntynyt litissä ja tuli yhtiön palvelukseen 1950 rullapakkaajaksi Kymin paperitehtaan Fourdrinier-osastolle. V:sta 1969 lähtien hän on toiminut merkkajana ensin Fourdrinier-osastolla ja v:sta 1971 lähtien PK 7:llä. Vapaa-aika kuluu omakotitalon ja kalastuksen parissa.

VILJAMI MONONEN

lataaja Voikkaan paperitehtaan kunnossapitoryhmästä täyttää 50 vuotta 26. 7.

EINO BJÖRNINEN

pituusleikkurin apumies Voikkaan paperitehtaalalta täyttää 50 vuotta 6. 8. Hän on syntynyt Kangasniemellä. Yhtiön palvelukseen hän tuli 1939 maatalousosastolle, missä työskenteli kahdeksan vuotta. V:sta 1956 lähtien hän on työskennellyt yhtäjaksoisesti ensin ulkotyöosastolla ja v:sta 1969 Voikkaan paperitehtaalalla erilaisissa tehtävissä. Vapaa-aika kuluu omakotitalon ja puutarhanhoidon merkeissä.

LAURI LEHTINEN

voimalaitoksen päivystäjä Verlan vesivoimalaitokselta täyttää 50 vuotta 9. 8. Hän on syntynyt Jaalassa ja tuli yhtiön palvelukseen Voikkaan selluloosatehtaalalle 1960. Nykyiseen työhönsä hän siirtyi tämän vuoden huhtikuussa. Harrastuksista mainittakoon kalastus.

KEIJO KOKKOLA

lajittelija Voikkaan puuhiomolta täyttää 50 vuotta 11. 8. Hän on syntynyt Säkkijärvellä ja tuli yhtiön palvelukseen ensi-

Niilo Vikman

Eino Björninen

Keijo Kokkola

Pentti Kääriäinen

Kalervo Kanerva

kerran 1950 Voikkaan rakennusosastolle. Voikkaan puuhiomolle hän tuli 1970 ja siirtyi 1971 nykyiseen tehtäväänsä. Vapaa-ajat kuluvat oman asuntoviljelys-tilan hoitamisessa.

PENTTI KÄÄRIÄINEN

kuorimomies Voikkaan puuhiomolta täyttää 50 vuotta 11. 8. Hän on syntynyt Kuusankoskella ja tuli yhtiön palvelukseen ensi kerran 1938. Voikkaan puuhiomolle hän siirtyi 1961. Hänen vapaa-ajan harrastuksiaan ovat putarhanhoito ja kalastus.

URHO ARONEN

pituusleikkurin käyttäjä Kymin paperitehtaan Fourdrinier-osastolta täyttää 50 vuotta 15. 8. Hän on syntynyt Kuusankoskella ja tuli yhtiön palvelukseen 1941 Kymin paperitehtaalle. Työskennelyään muutaman vuoden massankäsittelyosastolla hän siirtyi 1955 pituusleikkurille ja 1958 nykyiseen tehtäväänsä.

KALERVO KANERVA

muurari rakennusosastolta täyttää 50 vuotta 16. 8. Hän on syntynyt Kuusankoskella ja tuli yhtiön palvelukseen ra-

Jorma Vahter

kennusosastolle 1945. Ammattiyhdistystoiminnassa hän on ollut kiinteästi mukana toimien mm. paikallisen osaston puheenjohtajana ja sihteerinä. Hän on tehnyt useita opintomatkoja ja ollut mm. Suomen Muurarien liiton edustajana UNESCO:n järjestämällä stipendimatkalla Unkarissa. Kansallis-Osake-Pankin Voikkaan konttorin valvojana hän on toiminut v:sta 1968 lähtien. Vapaa-aikansa hän viettää kesämökillä ja kirjallisuuden parissa.

JORMA VAHTER

sähköasentaja Kymin paperitehtaan kunnossapitoryhmästä täyttää 50 vuotta 19. 8. Hän on syntynyt Kuusankoskella ja tuli yhtiön palvelukseen 1937. Ammattikoulun käytyään hän työskenteli Kymin sähköosastolla ja siirtyi 1968 Kymin paperitehtaan kunnossapitoryhmään. Hän on mukana ammattijärjestötoiminnassa eri luottamustehtävissä.

HELGE RONKAINEN

varastonhoitajan apulainen kuljetusosastolta täyttää 50 vuotta 20. 8. Hän on syntynyt Rantasalmella. Yhtiön palvelukseen kuljetusosastolle hän tuli 1951.

Aune Taplola

JARL ROSENQVIST

lipeälinjan varamies Kuusanniemen selluloosatehtaalta täyttää 50 vuotta 9. 9. Hän on syntynyt Porvoossa ja tuli yhtiön palvelukseen 1960 massanmättäjäksi Voikkaan selluloosatehtaalle. Kuusanniemen selluloosatehtaalle asennusaputyömieheksi hän siirtyi 1963 ja 1964 nykyiseen tehtäväänsä. Hän harrastaa kalastusta.

HALLA

UUNO KARHUNEN

vartija täyttää 60 vuotta 13. 7. Hän on syntynyt Kymissä. Yhtiön palvelukseen hän tuli ensi kerran 1927 merkkipojaksi lautatarhalle. V:sta 1931 lähtien hän on työskennellyt yhtäjaksoisesti sahalla ja lautatarhalla erilaisissa tehtävissä. Nykyisessä tehtävässään hän on ollut v:sta 1959 lähtien.

LISE TILLI

naulaaja jalostustehtaalta täyttää 50 vuotta 22. 7. Hän on syntynyt Kymissä. Yhtiön palvelukseen hän tuli ensi kerran 1940 jalostustehtaalle. V:sta 1945 lähtien hän on työskennellyt erilaisissa tehtävissä jalostustehtaalla.

Klaara Nieminen

Martti Tossavalnen

Lauri Syväperä

Vilho Kaarnasalmi

MATTI TAPIO

kirvesmies rakennusosastolta täyttää 50 vuotta 8. 8. Hän on syntynyt Rovaniemen maalaiskunnassa. Yhtiön palvelukseen hän tuli 1971.

KARKKILA

AARNE NIEMINEN

pistehitsaaja täyttää 60 vuotta 12. 9.

JORMA VANDELIN

hiekankuivaaja täyttää 60 vuotta 12. 9.

ANNI OJALA

siivooja täytti 50 vuotta 1. 7.

TAITO NURMI

puutavarahöylääjä täyttää 50 vuotta 18. 8.

MATTI MÄKINEN

konekaavaaja täyttää 50 vuotta 24. 8. Tehtaan palvelukseen hän tuli 1955. Hänen vapaa-ajan harrastuksiinsa kuuluvat kalastus ja palokuntatoiminta.

ANNIKKI SJÖHOLM

tehdaskonttoristi täyttää 50 vuotta 15. 9.

Erkki Tähtimö

Eskil Lindgren

SALO

AUNE TAPIOLA

pesijä messinkikoneistamolta täyttää 60 vuotta 8. 8. Hän on syntynyt Siilinjärvellä ja tuli yhtiön palvelukseen 1964. Hän harrastaa kuntoliikuntaa.

LAURI SYVÄPERÄ

korjausmies tehdaspalveluosastolta täyttää 60 vuotta 21. 9. Hän on syntynyt Salossa ja tuli yhtiön palvelukseen laitostmieheksi 1968. Hän toimi tarkastajana ja korjausmiehenä ennen nykyiseen tehtäväänsä siirtymistä. Vapaa-aika kuluu puutarhanhoidon ja ulkoilun merkeissä.

KLAARA NIEMINEN

automaattikoneen käyttäjä automaattisorvaamosta täyttää 50 vuotta 7. 7. Hän on syntynyt Somerolla ja tuli revolverisorvaajaksi yhtiön palvelukseen 1940. Hän harrastaa liikuntaa.

JUANKOSKI

MARTTI TOSSAVAINEN

vartija täyttää 60 vuotta 3. 8. Hän on syntynyt Niilsissä ja tuli yhtiön palvelukseen 1967.

Paavo Mesläläinen

lukseen ensi kerran kesätöihin metsäosastolle jo 14-vuotiaana. Vakinaiseen työhön metsäosastolle hän tuli 1933. Tehtaalalle hän siirtyi 1936 ja työskenteli sahalla ja rakennusosastolla erilaisissa tehtävissä. Nykyisessä tehtävässään hän on ollut v:sta 1967 lähtien. Vapaa-ajan harrastuksista tärkein on metsästys. Hän on toiminut parin vuoden ajan riistanvalvojana ja ollut metsästysseuran johtokunnan jäsen ja varajäsen.

VILHO KAARNASALMI

kirvesmies täyttää 50 vuotta 19. 8. Hän on syntynyt Salmassa ja työskenteli 1938—1939 Pitkäranta Osakeyhtiössä. Kymin Osakeyhtiön palvelukseen metsäosastolle hän tuli 1945. Juantehtaalalle hän tuli työhön 1948, työskenteli ensin puuhiomossa ja v:sta 1956 rakennusosastolla kirvesmiehenä. Hän on ollut kunnan rakennus-, kansakoulu-, vesi-, terveydenhoito- ja sosiaalilautakunnan jäsen. Hän kuuluu vanhainkodin johtokuntaan ja toimi aikaisemmin puheenjohtajana. Hän on Paperiteollisuuden Työntekijäin liiton Juankosken osaston puheenjohtaja. Vapaa-aika kuluu kalastellen ja omakotitalon piirissä.

PORVOO

ESKIL LINDGREN

prosessimies täytti 50 vuotta 24. 6. Hän on syntynyt Sipoossa. Yhtiön palvelukseen Porvoon tehtaalalle hän tuli 1971. Harrastuksista mainittakoon palokuntatyö ja omakotitalon hoito. Svartbäck—Spjutsundin FBK:ssa hän on toiminut yli 30 vuotta.

Manan majoille

Huhtikuun 24. pnä kuoli huoltomies Erkki Tähtimö Voikkaan paperitehtaan kunnossapitoryhmästä. Hän oli syntynyt 17. 5. 1926 Kuusankoskella ja tuli yhtiön palvelukseen 1942. Palveltuaan useissa eri ammateissa hän siirtyi 1969 huoltomieheksi Voikkaan paperitehtaan kunnossapitoryhmään.

Toukokuun 11. pnä kuoli huoltomies Paavo Mesläläinen Voikkaan paperitehtaan kunnossapitoryhmästä. Hän oli syntynyt 10. 10. 1929 Mäntyharjussa ja tuli yhtiön palvelukseen 1956. Palveltuaan Voikkaan paperi- ja selluloosatehtailta useissa eri ammateissa hän siirtyi 1964 huoltomieheksi kunnossapitoryhmään.

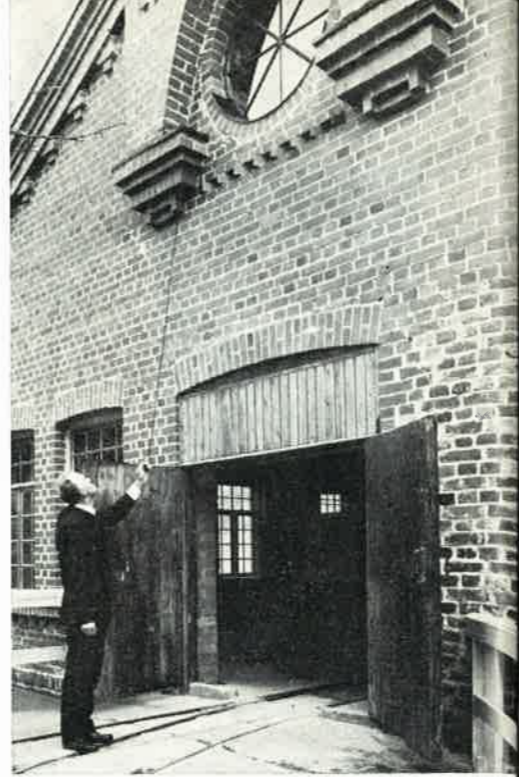
Tästä" pulutaan

Museon juhlapäivänä toimi ent. keilapaviljongissa postitoimisto (yllä), jonka sisustuksen oli suunnitellut taiteilija Topi Valkonen. Marja Nurminen ja Paavo Virtanen (oik.) Voikkaan rakennusosastolta valmistelivat postitoimiston käyttökuntoon. Maalari Veikko Kukkola (yllä) juhla valmisteluissa maalaamassa kaidetta valkoiseksi.

Kirvesmiehet Einar Joutjärvi ja Karl Willigsman (oik.) penkkien tekopuuhiissa tehtaän yläpihalla

Verlan tehdasmuseon vihkiäisjuhla alkoi vellokellon soitolla laitospies Esko Pukkilan (oik.) vetäessä nyöristä

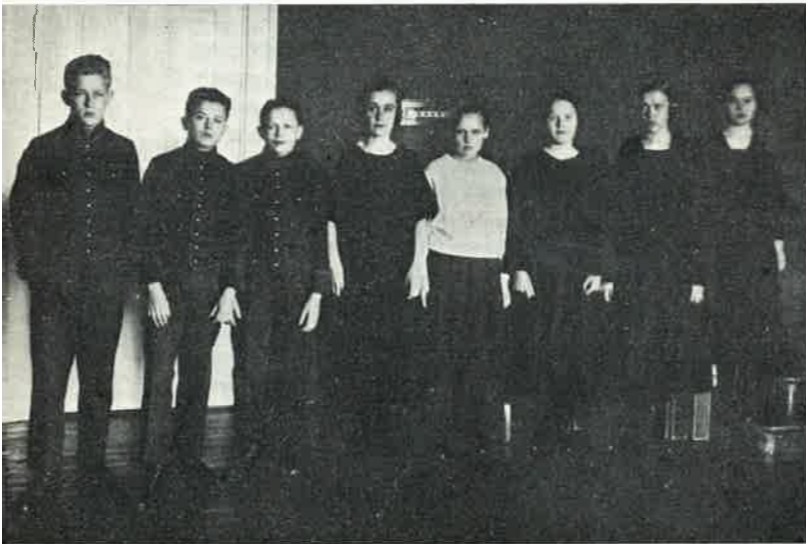

Juhlat on juhlistu. Tämä lehtemme on alusta loppuun saakka yhtiön 100-vuotisjuhlallisuuksien eri tilaisuuksien kuvausta eikä Susakaan halua poiketa teemasta, vaan tarjoilee lukijoilleen oman juhla-aukeamansa.

★

Tässä päivänä muutamana poikkesi toimituksessa **Yrjö Rajala**, joka on nykyisin jo eläkkeellä palveltuaan yhtiötä yli 48 vuotta. Uransa hän aloitti pääkonttorin juoksupoikana ja oli tässä tehtävässä yhtiön 50-vuotisjuhlien aikana 1922. Juhlan kunniaksi **räättäli Rutanen**, joka asui Mörkölinjalla, teki upseerikankaasta pääkonttorin asiapojille uudet, tyylikkääät puvut. Tapaus oli niin sykähdyttävä, että **Einar Weckman**, joka toimi pääkonttorissa taitavana yleis-

Kuva 50 vuoden takaa: pääkonttorin asiapojat ja -tytöt vas:lta Unto Lamminpää, Yrjö Rajala, Uuno Frilander, Martta Mört, Sanni Haukivuori, Aili Wikstén, Raakel Väisänen ja Lempi Simola. Pojille tehtiin 50-vuotisjuhlan kunniaksi uudet puvut.

miehenä mekaanikosta valokuvaajaan, otti kuvan pojista uusissa puvuissaan ja pääsivähän mukaan myös asiatyöt, vaikka heille ei uusia pukuja oltu hankittukaan.

★

Maailman suurimmassa lounastilaisuudessa — lainatakseni **Kymen Sanomia** — eli yhtiön 100-vuotisjuhlissa naposteltiin lähes 10 tonnia sapuskaa. Mutta olihan ruokavieraitakin kahdessa juhlassa yhteensä n. 9700.

★

Juhlatanssiaiset olivat luku sinänsä. **Vanhempi yhtiöläisväki** tanssi Voikkaan paperivarastossa 6000 hengen voimalla ja **nouseva yhtiöläispolvi** heiloineen täytti Kallioniemen lavan. Heitäkin oli n. 3200. Voikkaan tanssit eivät ainakaan olleet kuivat hipat, sillä keskikaljaa ja virvokkeita juotiin 12 000 pullollista.

edustava. Iltajuhla meni vähän pipariksi, sillä ilma muuttui varsin koleaksi ja tanssit jäivät miltei tanssimatta.

Tehtaan alapaha on kuin tehty juhlija varten ja vanhan ruukin romanttiset seinät olisivat oivalliset kulissit vaikka historiallisille näytelmille.

★

Kun kuukausi oli kulunut **tehdasmuseon** avaamisesta, oli siihen tutustunut n. 2 300 henkeä. Viikonloppuisin on kävijöiden määrä useita satoja. Maanantaisin museo on suljettu, mutta muina päivinä se on avoinna klo 12—16.

susa

100-vuotisjuhlallisuuksien kokopäivätoimisena 'ohjelmapäällikkönä' oli tekniikko ja muusikko Seppo Hammar (oik.). Pääjuhlan yleisöä (alla) vas:lta ylimestari Torsti Hopea, rva Eeva Rämä, korjaamopäällikkö Matti Rämä, rva Irma Leivo ja mittaritekniikko Ossi Leivo.

Odotuksen jännitystä 100-vuotisjuhlapaikan pääovella (yllä)

Eläkeläisten juhlassa (oik.) oli mukana myös vanha tuttu Aatami Nisonen

'Kyökin puolella' Karjalan prikaatin varusmiehet kiehuuttivat 12:ssa soppakanuunassa juhlakahvit (äärimm. oik.)

★

Kun **presidentti Kekkonen** saapui juhlaan, oli se niin innostava hetki, että useat — etenkin naispuoliset ihailijat — nousivat penkille seisomaan nähdäkseen tämän korke-arvoisen vieraan edes kerran elämässään.

★

Verlan tehdasmuseon vihkiäisjuhla 14. 5. oli erittäin lämminhenkinen ja

Metsäteollisuutemme kehittämässä...

Jatkoa s:lta 11

On myös kysyttävä, ovatko viime aikojen arvostelun herättämät kysymykset muiltakaan osin metsäteollisuuden kohtalonkysymyksiä tällä hetkellä. Omasta puolestani vastaan, ettei näin ole asianlaita. Metsäteollisuus on luontainen teollisuutemme ala. Sillä on raaka-ainevarat omasta maasta ja sen tekniikan me myös koneenrakennuksen osalta hallitsemme ehkä parhaiten maailmassa. Se on toisin sanoen teollisuutemme ydin ja sampo, jolla on taottu varoja myös muiden alojen alkuun panemiseen ja tukemiseen, kuten esimerkiksi tämän yrityksen piirissä metalli- ja kemialliseen teollisuuteen. Teollisuutemme runko on pidettävä edelleenkin terveenä, kehitys- ja kilpailukykyisenä, ja juuri tässä katson metsäteollisuuden keskeisen tehtävän tälläkin hetkellä olevan.

Haluan esittää muutamia lukuja, jotka havainnollisesti osoittavat, miten ratkaiseva metsäteollisuuden osa on ollut ja edelleen on talouselämässämme sekä ihmisten toimeentulon turvaajana että valuuttatulojen hankkijana. Tosin tilastoja viime vuosisadan puolelta Kymin Osakeyhtiön syntymisen ajoilta on varsin vähän. Kuluvan vuosisadan alkaessa metsäteollisuuden, siis puu- ja paperiteollisuuden, palveluksessa oli vajaat 36 000 henkilöä eli runsas kolmannes koko teollisuuden silloisesta työvoimasta. Ensimmäisen maailmansodan aattona vuonna 1913 työvoiman määrä oli jo noussut noin 53 000:een ja juuri ennen toista maailmansotaa vuonna 1938 noin 90 000:een. Viimeksi mainittuna vuonna miltei joka kolmas teollisuuden palveluksessa ollut suomalainen sai toimeentulonsa metsäteollisuudesta. Viime vuosikymmenen puolivälissä vuonna 1965 metsäteollisuus työllisti hieman yli 100 000 henkilöä eli viidenneksen teollisuuden työvoimasta ja tilanne

on säilynyt suunnilleen samana tähän päivään asti. Lukuihin eivät sisälly metsätyöntekijät, jotka talvikausina kaksinkertaistaisivat ko. työvoiman.

Viennin osalta, siis ulkomaisten valuuttojen ansaitsijana välttämättömien tuontitavaroiden hankkimista varten, metsäteollisuuden asema on ollut ja on vielä keskeisempi. Vuonna 1900 metsäteollisuuden osuus koko vientimme arvosta oli noin 58 %, vuonna 1913 63 % ja vuonna 1938, jolloin paperiteollisuus jo oli ohittanut puuteollisuuden merkittävimpanä valuuttatulojen hankkijana, peräti 82 %. Toisen maailmansodan jälkeen metsäteollisuuden osuus pysyi edelleen miltei 1950-luvun lopulle saakka erittäin korkeana, parhaimmillaan jopa lähes 90 %:na, kunnes teollisuutemme monipuolistuminen EFTAan liittymisen jälkeen alkoi saada vauhtia. Vaikka myös metsäteollisuus absoluuttisesti jatkuvasti lisäsi vientiään, kasvoi eritoten metalliteollisuuden, mutta myös muiden ns. uusvientialojen vienti vielä voimakkaammin, ja metsäteollisuuden osuus aleni vuonna 1965 noin 69 %:iin ja viime vuonna edelleen 55 %:iin. Osuuden supistumisesta huolimatta vieläkin siis enemmän kuin joka toinen markka vientituloistamme on peräisin metsäteollisuuden tuotteiden myynneistä ulkomaille. Selostamani kehitys on myönteinen, mutta todistaa samalla metsäteollisuuden ja sen kehityksen tarpeesta ja voimasta.

Luetteloa metsäteollisuuden merkityksestä voisi tuki jatkaa pitemmälekin. Mainittakoon vain sen panos esim. energian tuotannossa, ammattikoulutuksen järjestämisessä, asuntojen rakentamisessa jne. Nämäkin esimerkit riittänevät osoittamaan, miten suurista arvoista koko kansantaloudellemme ja kansallemme metsäteollisuudessa on kysymys. Siksi sen kehittämisen ja kilpailukyvyyn turvaamisen kansainvälisillä markkinoilla tulee edelleen olla eturivissä talous-

politiikassamme. Tässä tehtävässä tarvitaan kokonaisnäkemystä ja harkintaa yli tavallisten mittojen ja sitä varmasti löytyy myös tämän päivän Suomesta kaikista arvostelun pärskeistä huolimatta.

Verlan tehdasmuseon vihkiäiset

Jatkoa s:lta 32

Suomen Kotiseutuliiton hallituksen puheenjohtaja Olli Vuorinen:

On suuri ilo tänään todeta, että Verla ei ole vaiennut, vaan päinvastoin heräämässä uuteen eloon. Suomen Kotiseutuliiton puolesta pyydän esittää onnittelut ja tunnustuksen tämän museon perustamisen johdosta.

Uhrautuvan ja ansiokkaan keruutyön tuloksena on Suomen talonpoikaiskulttuurin pääpiirteet saatu tallennetuksi. Yhteiskunnan nopea muuttuminen on kuitenkin synnyttänyt uutta, yhtä arvokasta kulttuuriaineista, joka liittyy teollistumiseen. Sen aineksen tallentaminen on meidän aikakautemme tärkeä ja velvoittava tehtävä. Usein tämä kulttuuriaine on luonteeltaan sellaista, ettei sen tallentaminen ole mahdollista yksityiselle ihmiselle. Siinä tarvitaan yhteiskunnan ja yhteisöjen tukea.

On erittäin suuriarvoista ja valtakunnallisestikin esimerkillistä, että Kymin Osakeyhtiö on rakentamalla tämän museon osoittanut arvostavansa vanhaa suomalaista teollisuuskulttuuria ja halunnut tallentaa sitä myöhemmälle ajalle. Kun tämän tehdasmuseon täydennyksenä ovat eri puolilla maata tehtaalaisten elämää ja oloja kuvaavia museoita, muodostuu näin vähitellen yhtenäinen kokonaiskuva maamme puunjalostusteollisuuden varhaiskaudesta.

Museaalisesti Verlan tehdas ja koko sitä ympäröivä yhdyskunta on erittäin omaleimainen ja arvokas.

Rakenteellisesti erittäin kauniin ja suurella huolella ja asiantuntemuksella entistetyin museon merkitys on suuri myös suomalaisen tekniikan historian kannalta. Sillä tulee olemaan myös yhä kasvava matkailullinen merkitys

Pyydän onnitella Kymin Osakeyhtiön johtoa ja tämän museon aikaansaajia kulttuuriteosta, jolla on kauas tulevaisuuteen ulottuva merkitys. Uskon, että tämä museo tulee täyttämään ne toiveet, joita sen perustajat ja rakentajat siihen ovat kohdistaneet.

Valkealan kunnanjohtaja Ilpo Mäkinen:

Vanhalla ja tunnetulla kansanedustajalla Heikki Kämäräisellä oli tapana huudahtaa, kun hän totesi jotakin uutta ja mielenkiintoista tapahtuneen ”kehitystä olla pitää, piiasta pitää tulla emäntä ja emännästä immeinen”. Me Jaalan ja Valkealan kunnan edustajat tunnemme tapahtuneen jotakin varsin mielenkiintoista ja että odotettavissa on Kymiyhtiön ”hyvän työn” takia kehitystä Pohjois-Kymenlaaksossa ja nimenomaan sen matkailussa — Jaalan ja Valkealan kunnissa. Tunnemme, että entinen rauhallinen rajakylämme Verla on nyt saamassa uudeleen merkittävän aseman vuosikymmenen kestäneen hiljaisen kauden jälkeen. Emme enää totea tehtaan savua, emme ruokakellon kuminaa, emme työhön rientävän askelten kaikua, emme työn ääniä, vaan ne vaihtuvat nyt ihmetteleviin katseisiin, kuiskauksiin, vertailuihin ja toteamuksiin juhla- tai urheiluasussa paikalle rientävän vieraan — ei verilalaisen — esittäminä. Toteamme, että muutaman kymmenen vuoden takaiset rytmikkäät ja täsmälliset samansuuntaiset liikkeet työpöytien ääressä, automatiokautta edeltäneet koneet ja laitteet, työsalit, kuljetuslaitteet ym. ovat tuoreinta historiaa

tänään, mutta sellaista historiaa ja nähtävää, jota nuoresta iästään huolimatta on varsin vähän tallennettavissa. Lukemattomissa tapauksissa on tuhottu uskomattoman paljon nuorinta, mutta säilyttämisen arvoista historiaamme, kansanelämäämme, perinnettämme ja kulttuuriamme. On myyty purettavaksi muutamalla satsella, kymppilläkin rakennuksia, laitteita yms., joiden arvoa ei enää jälkikäteen osata muutaman vuoden kulluttua arvioida eikä ainakaan myöhemmin enää jälleenrakentaa. Tällä sukupolvella on varsin vähän perinnöksi annettavaa ja meitä varmasti siitä aikanaan nuhdellaan — onneksemme emme enää ole sitä moitetta kuulemassa. On siis tervehdittävä mitä suurimmalla mielihyvällä Kymin Osakeyhtiön ”hyvää työtä” — antaa Verlan elää uudella tavalla — nostaa sen patinoituneet koneet ja rakennukset niille kuuluvaan arvoonsa. Tehdasmuseo on meidän mielestämme Kymin Osakeyhtiön juhlavuoden suurin ja näkyvin tapaus ja sen arvo mitataan aivan toisin muutaman kymmenen vuoden kuluttua, kuin nyt tajuamme. Sen arvo nousee. Jaala ja Valkeala ovat kiitolliset Kymiyhtiölle ei niinkään siitä, että voisimme odottaa tällä yhtiön tempauksella suuria tuloja, turistijoukkoja, aineellista hyvää ja verotuloja — ei — vaan me olemme paljon enemmän kiitolliset siitä, että Kymin Osakeyhtiö on tallentanut merkittävän osan kumpaisenkin kunnan historiaa viimeisten vuosikymmenien ajalta. Jaalan ja Valkealan kuntien kuntalaisten — lähinnä verilalaisten — työ, mennyt työ, kiitetty tai moitittu työ, on nyt saanut pysyvän arvon. Me olemme siitä iloiset ja kiitolliset. — Toivoisimme, että tämä Kymiyhtiön ’hyvä työ’ ei jäisi ainoaksi Suomenmaassa, vaan että se olisi haaste monille muille teollisuuslaitoksille, jotta ne vuosikymmenjuhlinsa puitteissa tarkastelisivat löytyisikö niiden sijaintipaikalla jokin teollisuusraken-

nus, myllylaitos, sähkölaitos, saha, kone tms., josta tulisi yksi eletty osa nuoren kulttuurihistoriamme vahvistukseksi.

Meillä Jaalalla ja Valkealalla on erittäin sopuisat välit ja me olemme hyviä naapureita. Me katselemme tätä Verlaa yhteisenä kylänä. Me myös pyrimme kehittämään tätä Verlan uutta vaihetta tämän tehdasmuseon ympäristössä.

Me pyydämme esittää kuntiemme vilpittömän kiitoksen Kymin Osakeyhtiölle tehdasmuseon rakentamisesta, sen avaamisesta yleisölle ja erään kuntahistoriamme osan taltioimisesta. Kiitollisuutemme näkyvänä tunnukseksi ja tämän päivän lahjana luovutamme kuntiemme viralliset kunnallisvaakunat Verlan tehdasmuseolle. Vaikka olemmekin hyvät naapurukset, emme aivan yhtäaikaan niitä ojenna, vaan Jaala ensin ja sitten Valkeala — ensin isäntä, sitten renki. Menestystä tälle museolle, menestystä Kymin Osakeyhtiölle.

Kymenlaakson Maakuntaliiton toiminnanjohtaja Kauko V. Niinisalo:

Tuon tähän tilaisuuteen Kymenlaakson Maakuntaliiton tervehdyksen ja onnitelut. On erittäin arvokasta, että Kymenlaakso on nyt teollisuutensa 100-vuotisjuhlavuonna saanut Kymin Osakeyhtiön toimenpiteiden ansiosta pysyväksi muistomeriksi Verlan tehdasmuseon. Tämä museo on itse asiassa elävä kappale maakunnan teollista historiaa. Kymin Osakeyhtiön suorittama toimenpide — toimintansa lopettaneen laitoksen uudelleen kunnostaminen ja säilyttäminen museona — on todellinen kulttuuriteko ei vain omaa maataamme, vaan kansainvälisestikin ajatellen. Emme ehkä vielä edes tajua tämän myönteisen saavutuksen täyttää arvoa, joka aivan varmasti tulee jatkuvasti kasvamaan.

